

Darea în debit a taxei judiciare de timbru în calea de atac – act jurisdicțional sau act administrativ?**Drd. Ștefan Nicolae CĂLIN***Facultatea de Drept, Universitatea din București*

Rezumat: taxa judiciară de timbru reprezintă contravaloarea plătită de justițiabil pentru serviciul public al îndeplinirii justiției și are valoarea de taxă, în sensul legislației fiscale, având în vedere prevederile O.U.G. nr. 80/2013 care stabilesc faptul că între debitorul taxei judiciare de timbru și unitatea administrativ-teritorială se naște o creanță fiscală. Studiul vizează, în mod particular, modalitatea în care operează instituția dării în debit prevăzută de art. 38 din O.U.G. nr. 80/2013, raportat la natura încheierii emise de instanță în materia stabilirii taxelor judiciare de timbru. Având în vedere cadrul normativ actual, această încheiere este emisă într-o procedură necontencioasă, nu este compatibilă cu caracterul interlocutoriu sau premergător al încheierilor din procedura contencioasă și prezintă trăsături de asemănare cu actul administrativ individual.

Cuvinte cheie: taxă judiciară de timbru, taxă, creanță fiscală, titlu executoriu, dare în debit, cerere de reexaminare, încheiere, rezoluție, serviciu public, procedură necontencioasă, act administrativ, act jurisdicțional.

The imposition of a judicial stamp duty on appeal proceedings - a judicial act or an administrative act?

Abstract: the court filing fee is the amount paid by a person seeking justice from the public service of rendering justice and constitutes a tax, within the meaning of tax legislation, given the provisions of Government Emergency Ordinance No. 80/2013, which establish that a tax claim arises between the debtor of the judicial stamp duty and the administrative-territorial unit. The study focuses specifically on how the mechanism of setting a tax debt provided for in Article 38 of Government Emergency Ordinance No. 80/2013 operates, in relation to the nature of the court's decision regarding the determination of court stamp duties. Given the current legal framework, this decision is issued in a non-contentious proceeding; it is not compatible with the interlocutory or preliminary nature of rulings in contentious proceedings and bears similarities to an individual administrative act.

Keywords: court filing fee, tax, fiscal obligation, enforceable title, debt assignment, motion for review, ruling, resolution, public service, non-contentious procedure, administrative act, judicial act.

1. INTRODUCERE – ÎNFĂPTUIREA JUSTIȚIEI, CA SERVICIU PUBLIC

Constituția României, republicată, dispune în cadrul art. 126 alin. (1) că justiția se realizează prin Înalta Curte de Casație și Justiție și prin celelalte instanțe judecătorești stabilite de lege. Totodată, art. 73 alin. (3) lit. I) din legea fundamentală stabilește că organizarea și funcționarea instanțelor judecătorești trebuie să se realizeze prin lege organică. Reglementarea unei activități ca serviciu public se realizează prin acte normative, după cum dispune art. 568 din Ordonanța de urgență nr. 57/2019 privind Codul administrativ¹. În concordanță cu textele anterior evocate, Legea 304/2022 privind organizarea judiciară² califică expres înfăptuirea justiției ca fiind un serviciu public, în cuprinsul art. 1 alin. (1): „*Organizarea judiciară reprezintă ansamblul de principii și reguli care guvernează funcționarea instanțelor judecătorești și parchetelor în activitatea judiciară, în scopul garantării respectării Constituției României, republicată, și realizării drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei prin înfăptuirea justiției ca serviciu public*”. Inclusiv art. 1 alin. (2) C.pr.civ.³ dispune că: „*În înfăptuirea justiției, instanțele judecătorești îndeplinesc un serviciu de interes public, asigurând respectarea ordinii de drept, a libertăților fundamentale, a drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor fizice și persoanelor juridice, aplicarea legii și garantarea supremației acesteia*”.

Cu toate acestea, înfăptuirea justiției prezintă anumite particularități, care o transformă în „regina serviciilor publice”, depărtând-o ușor de noțiunea de „serviciu public”⁴ întâlnită în sens uzual în dreptul administrativ. Astfel, justiția, ca manifestare a puterii judecătorești, poate cenzura și limita puterea executivă (care include toate celelalte servicii publice) prin exercitarea controlului de legalitate. Tot justiția este, în mod paradoxal, „judecător în propria cauză”, atunci când exercită controlul de legalitate al propriei sale activități, exprimate, atât prin acte jurisdicționale (când soluționează căile de atac împotriva hotărârilor judecătorești), cât și prin diverse acte administrative. Raportat la acestea din urmă, doctrina a arătat cu temei că „[...] revenind la definiția noțiunii de autoritate publică, în semnificația conferită acesteia de Legea contenciosului administrativ, constatăm că legiuitorul organic, asemenea legiuitorului constituțional, a avut în vedere nu doar actele administrative emise de autoritățile administrației publice din sfera puterii executive, ci și actele administrative emise de alte autorități publice din sfera celorlalte două puteri (legislativă și judecătorească) sau cu atribuții de control, prevăzute sau nu de Constituție”⁵. Alt autor arăta în mod judicios că „fiecare ramură a autorităților publice, fiecare «putere» are atât funcții proprii ce-i determină natura, cât și funcții «reziduale», adică atribuții care aparțin «cu titlu

¹ Publicată în M. Of., Partea I, nr. 555 din 05.07.2019.

² Publicată în M. Of., Partea I, nr. 1104 din 16.11.2022.

³ Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, publicată în M. Of., Partea I, nr. 247 din 10.04.2015.

⁴ Potrivit art. 5 lit. kk) din C.admin., serviciul public este definit ca fiind „*activitatea sau ansamblul de activități organizate de o autoritate a administrației publice ori de o instituție publică sau autorizată/autorizate ori delegată de aceasta, în scopul satisfacerii unei nevoi cu caracter general sau a unui interes public, în mod regulat și continuu*”.

⁵ D. Apostol Tofan, Drept administrativ. Vol. 2: Actul administrativ; Contenciosul administrativ, Ed. C.H. Beck, București, 2024, p. 181.

principal» celorlalte autorități”⁶. Aceste viziuni doctrinare au fost confirmate cu caracter general-obligatoriu prin Decizia CCR nr. 685 din 7 noiembrie 2018⁷ (în continuare „Decizia CCR nr. 658/2018”), în care Curtea Constituțională a statuat că „Înalta Curte de Casație și Justiție, ca subiect de drept, este o persoană juridică de drept public, care, pe lângă latura jurisdicțională a activității sale, cunoaște și o latură administrativă. Această din urmă dimensiune privește organizarea și funcționarea în concret a Înaltei Curți de Casație și Justiție, pentru realizarea funcției sale jurisdicționale, fiind reglementată prin lege și, în aplicarea acesteia, printr-un act administrativ unilateral cu caracter normativ [Regulamentul]. Cele două laturi — jurisdicțională/administrativă — nu pot interfera între ele, niciuna neputând prelua obiectul activității celeilalte. Astfel, actele administrative generate nu pot stabili/influența compunerea completurilor sau procedura de judecată din fața Înaltei Curți de Casație și Justiție, cum nici hotărârile judecătorești pronunțate nu se substituie actelor administrative, ci controlează legalitatea acestora. [...] natura emitentului actului nu este una decisivă în calificarea dată actului. Astfel, este de observat că nu numai autoritățile publice care fac parte din puterea executivă emit acte administrative, ceea ce înseamnă că și Înalta Curte de Casație și Justiție poate emite astfel de acte, atunci când nu acționează în sfera îndeplinirii justiției, caz în care actele nu au caracter jurisdicțional. Actele administrative sunt emise în scopul bunei administrări a executării cadrului normativ primar, care reclamă stabilirea de măsuri și reguli subsecvente, care să asigure corecta aplicare a acestuia” (paragr. 141-142 din Decizia CCR nr. 658/2018). Decizia este elocventă pentru delimitarea funcțiilor administrative și jurisdicționale pe care le îndeplinesc instanțele judecătorești.

În cele ce urmează, vom analiza anumite aspecte despre taxa judiciară de timbru, reprezentând contravaloarea achitată de justițiabil pentru serviciul public al justiției de care beneficiază, îndeosebi consecințele de drept procesual și substanțial ce se nasc în legătură cu aceasta.

2. TAXA DE TIMBRU DIN PERSPECTIVA DREPTULUI PROCESUAL CIVIL. SANCTIUNI SPECIFICE DREPTULUI PROCESUAL CIVIL CU PRIVIRE SPECIALĂ ASUPRA INSTITUȚIEI DĂRII ÎN DEBIT A TAXEI DE TIMBRU

2.1. Reglementarea legală a regimului taxelor judiciare de timbru

Codul de procedură civilă stabilește la art. 148 alin. (6), ca regulă generală în privința tuturor cererilor, ca acte de procedură⁸, că: „*Cererile adresate instanțelor judecătorești se timbrează, dacă legea nu prevede altfel*”. Cererea de chemare în judecată, ca subspecie a cererilor adresate instanțelor, trebuie timbrată corespunzător, după cum rezultă din art. 197 C.pr.civ.: „*În cazul în care cererea este supusă timbrării, dovada achitării taxelor datorate se atașează cererii. [...]*”. Regula generală a timbrării „*cererilor și acțiunilor introduse la instanțele judecătorești*” este reluată în art. 1 din O.U.G. nr. 80/2013⁹, act normativ considerat cu temei

⁶ G. Vrabie, Organizarea politico-etatică a României, vol. II, ed. a 4-a, rev. și adăug., cu participarea lui Bălan M., Institutul European, Iași, 2004, p. 28 *apud* D. Apostol Tofan, Drept administrativ. Vol. 1: Partea introductivă; Administrația publică, Ed. C.H. Beck, București, 2024, p. 24.

⁷ Publicată în M. Of., Partea I, nr. 1021 din 29.11.2018.

⁸ După cum reiese din denumirile marginale ale Capitolului I („Forma cererilor”) al Titlului IV („Actele de procedură”) din Cartea I („Dispoziții generale”) în care se situează art. 148 alin. (6) C.pr.civ.

⁹ Ordonanța de urgență nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru, publicată în M. Of., Partea I, 392 din 29.06.2013 (în continuare „O.U.G. nr. 80/2013”). Art. 1 din O.U.G. nr. 80/2013 dispune: „(1) *Acțiunile și cererile*

dreptul comun în materia taxelor judiciare de timbru¹⁰. În legătură cu accepțiunea noțiunii „cereri și acțiuni” utilizată în cadrul art. 1 din O.U.G. nr. 80/2013, considerăm pe deplin aplicabilă interpretarea general-obligatorie a prevederilor art. 55 din O.U.G. nr. 80/2013 statuată prin Decizia nr. 25/2020 a ÎCCJ, completul pentru soluționarea recursului în interesul legii¹¹, potrivit căreia acest din urmă act normativ reglementează atât taxele judiciare, cât și taxele extrajudiciare¹². Prezentul studiu va aborda exclusiv taxele judiciare de timbru.

Taxa judiciară de timbru este o condiție extrinsecă aplicabilă tuturor căilor ordinare și extraordinare de atac prevăzute de dreptul comun, respectiv cererii de apel [art. 470 alin. (2) C.pr.civ.], cererii de recurs [art. 486 alin. (2) C.pr.civ.], cererii de contestație în anulare [art. 26 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013] și cererii de revizuire [art. 26 alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013]. De asemenea, taxa judiciară de timbru se datorează și pentru alte căi de atac, în cazurile prevăzute de lege, cum ar fi acțiunea în anularea hotărârii arbitrale [art. 26 alin. (3) din O.U.G. nr. 80/2013] sau contestația la executare [art. 716 alin. (1) C.pr.civ. coroborat cu art. 10 alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013].

În cazul unor cereri adresate altor entități decât o instanță de judecată, putem vorbi de taxa judiciară de timbru dacă soluționarea cererii presupune concursul, acordat sub orice formă, de o instanță de judecată respectivei entități, în regim de putere publică¹³ caracteristic justiției, ca serviciu public. În acest sens, amintim, cu titlu de exemplu, de taxa de timbru ce se anexează cererii de executare silită [art. 664 alin. (4) C.pr.civ.] înaintate executorului

introduse la instanțele judecătorești, precum și cererile adresate Ministerului Justiției și Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție sunt supuse taxelor judiciare de timbru prevăzute în prezenta ordonanță de urgență. (2) Taxele judiciare de timbru sunt datorate, în condițiile prezentei ordonanțe de urgență, de către toate persoanele fizice și juridice și reprezintă plata serviciilor prestate de către instanțele judecătorești, precum și de către Ministerul Justiției și Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție. (3) În cazurile anume prevăzute de lege, acțiunile și cererile introduse la instanțele judecătorești, precum și cererile adresate Ministerului Justiției și Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție sunt scutite de la plata taxelor judiciare de timbru”.

¹⁰ S. Stoicescu în T.C. Briciu (coord.), O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru: comentariu pe articole, Ed. Solomon, București, 2021, p. 1, §1.

¹¹ Decizia nr. 25/2020 a ÎCCJ, completul pentru soluționarea recursului în interesul legii (publicată în M. Of., Partea I, nr. 31 din 12.01.2021), paragr. 99-101: „99. În ceea ce privește noțiunea de acțiune civilă, acest text se suprapune cu noțiunea utilizată de dispozițiile Codului de procedură civilă, în art. 29 („acțiunea civilă este ansamblul mijloacelor prevăzute de lege pentru protecția dreptului subiectiv pretins de către una dintre părți sau a unei alte situații juridice, precum și pentru asigurarea apărării părților în procesul civil”). 100. Astfel, în contextul normei juridice supuse interpretării, procedând la o interpretare literală, gramaticală a acesteia, rezultă, în mod evident, că, folosind în cuprinsul art. 55 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013 sintagma „cereri și acțiuni”, legiuitorul se raportează, în ceea ce privește „acțiunile”, atât la cererile introductive de instanță, dar și la alte cereri, cu caracter incidental ori accesoriu, formulate într-un proces deja început, precum și la incidente procedurale și căi de atac introduse împotriva hotărârilor judecătorești. 101. De asemenea, nu trebuie omis că, pe lângă acestea, în legătură cu procesul civil, pot fi formulate și alte „cereri”, cum ar fi de legalizare a copiilor de pe înscrisurile aflate la dosar, supralegalizare a înscrisurilor, destinate a fi folosite în străinătate, de eliberare a unor înscrisuri etc., ce nu reprezintă forme de manifestare a acțiunii civile, după cum Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013 reglementează taxe judiciare de timbru datorate și în cazul cererilor adresate altor instituții sau autorități, accepțiune avută în vedere de conceptul de cerere din art. 55 al acestui act normativ”.

¹² A se vedea S. Stoicescu în T.C. Briciu (coord.), op. cit., p. 12, §3 (ii).

¹³ Avem în vedere înțelesul prerogativelor de putere publică exercitate prin activități cu caracter special, reglementate de art. 370 alin. (3) lit. e) și h) C.admin.: „Activitățile cu caracter special care implică exercitarea prerogativelor de putere publică sunt următoarele: e) activități de specialitate și de asigurare a suportului necesar apărării drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei, a proprietății private și publice [...] h) alte activități cu caracter special care privesc exercitarea autorității publice în domenii de competență exclusivă a statului, în temeiul și în executarea legilor și a celorlalte acte normative”.

judecătorească, care mai departe va solicita încuviințarea executării silite de către instanța de executare. Taxa de timbru este calificată legal și ca fiind o cheltuială de executare [art. 670 alin. (3) pct. 1 C.pr.civ.]. În acest context, executarea silită, ca fază distinctă a procesului civil, implică în mod necesar serviciul public al justiției.

Totodată, taxa de timbru este, din perspectivă procesuală, și o cheltuială de judecată, după cum reiese expres din prevederile art. 451 alin. (1) C.pr.civ.: „*Cheltuielile de judecată constau în taxele judiciare de timbru și timbrul judiciar [...]*”. Spre deosebire de celelalte cheltuieli de judecată (cu excepția sumelor cuvenite martorilor), taxele judiciare de timbru beneficiază de un regim special, neputând fi reduse de către instanță, după cum reiese din art. 451 alin. (4) C.pr.civ.: „*Nu vor putea fi însă micșorate cheltuielile de judecată având ca obiect plata taxei judiciare de timbru și a timbrului judiciar [...]*”. Astfel, după cum vom vedea *infra*, taxa judiciară de timbru are un quantum: determinat sau, după caz, determinabil, stabilit pe criterii prevăzute exclusiv de acte normative cu putere de lege, care nu poate fi crescut sau diminuat ca urmare a aprecierii pur discreționare a instanței (sau al altei autorități publice *lato sensu*), ci doar aplicând criterii stabilite tot de lege, ce limitează drastic marja de apreciere a instanței care, în continuare, va trebui să efectueze exercițiul interpretativ de aplicare a dreptului la situația faptică reprezentată de natura manifestării acțiunii civile cu care a fost investită (patrimonială, nepatrimonială, obiectul cererii etc.).

De la regula generală conform căreia orice cerere adresată instanțelor se timbrează există excepții, stabilite limitativ și doar prin acte normative cu putere de lege, anume: (i) scutirea *ope legis* de la plata taxei de timbru a anumitor cereri sau acțiuni în funcție de obiectul acestora¹⁴ sau de subiectul de drept reclamant¹⁵; (ii) cazul asistenței judiciare acordate de instanță sub forma scutirilor, reducerilor, eşalonărilor sau amânărilor de la plata taxelor judiciare, în condiții strict delimitate de lege¹⁶; (iii) cazurile când taxa de timbru se restituie, parțial sau total, ulterior beneficiarii de serviciul public al justiției¹⁷, chiar și într-o măsură restrânsă (cum este, de exemplu, cazul renunțării reclamantului la judecată până la comunicarea cererii de chemare în judecată către pârât – caz în care, deși instanța nu va mai analiza pe fond cererea de chemare în judecată, va lua act de renunțare printr-o hotărâre judecătorească, angajând resurse materiale, logistice, temporale și personal în acest sens); (iv) admiterea cererii de reexaminare în condițiile art. 39 din O.U.G. nr. 80/2013 și restituirea (totală sau parțială a) taxei judiciare de timbru, dacă a fost achitată anticipat, sau constatarea cu titlu definitiv de către instanță că taxa nu e datorată, dacă taxa nu a fost achitată la data formulării cererii de reexaminare.

Prin urmare, taxa judiciară de timbru este o condiție extrinsecă obligatorie pe care cererile, adresate (direct ori mediat) instanțelor, în vederea înfăptuirii actului de justiție,

¹⁴ De exemplu: cererea adresată instanței de executare în condițiile art. 25 alin. (2) din Legea nr. 554/2004 privind contenciosul administrativ [publicată în M. Of., Partea I, nr. 1154 din 07.12.2004 (denumită în continuare „*Legea contenciosului administrativ*” sau „*Legea nr. 554/2004*”)], pentru fixarea de penalități în favoarea creditorului care a obținut o hotărâre judecătorească care nu este executată voluntar de autoritatea publică ulterior rămânerii definitive.

¹⁵ De exemplu, nu se datorează niciodată taxe de timbru pentru cererile formulate nici Ministerul Public, potrivit art. 92 alin. (6) C.pr.civ., nici prefectul pentru acțiunile introduse în exercitarea tutelei administrative conform art. 3 alin. (1) din Legea nr. 554/2004. Nu se datorează taxe de timbru nici pentru acțiunile și cererile având ca obiect venituri publice introduse de subiectele indicate la art. 30 din O.U.G. nr. 80/2013.

¹⁶ A se vedea de exemplu: art. 90 C.pr.civ. și art. 42-44 din O.U.G. nr. 80/2013.

¹⁷ A se vedea de exemplu: art. 45 din O.U.G. nr. 80/2013.

trebuie să le îndeplinească pentru a putea fi primită spre analiză și soluționare de către instanță.

2.2. Sancțiunile de drept procesual ce intervin ca urmare a încălcării obligației de a achita taxa judiciară de timbru în termen

Taxa judiciară de timbru se plătește anticipat introducerii cererii la instanța judecătorească după cum reiese din interpretarea sistematică a textelor Codului de proceduri civilă și din prevederea expresă cuprinsă în art. 33 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013. Potrivit art. 197 teza a II-a C.pr.civ. sancțiunea ce intervine este următoarea: „[...] *Netimbrarea sau timbrarea insuficientă atrage anularea cererii de chemare în judecată, în condițiile legii*”. Textul din urmă citat prevede și sancțiunea specifică, de drept procesual, care intervine în urma neprezentării dovezii achitării taxei judiciare de timbru: anularea cererii de chemare în judecată „*în condițiile legii*”. După cum s-a arătat în doctrină, „[o]bligația de a achita taxa de timbru (dar și de a face dovada achitării, condiție distinctă de achitarea propriu-zisă!) reprezintă, așa cum s-a apreciat, o condiție de admisibilitate spre judecată a acțiunilor adresate instanțelor judecătorești”¹⁸. Practic, lipsa atașării dovezii achitării taxei judiciare de timbru în cuantumul total datorat, la cererea de chemare în judecată, nu operează automat, ci potrivit art. 200 alin. (3) C.pr.civ. și art. 33 alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013, instanța va pune în vedere reclamantului obligația de a timbra cererea în cuantumul stabilit de instanță și de a transmite instanței dovada achitării taxei judiciare de timbru, în termen de cel mult 10 zile de la primirea comunicării instanței, sub sancțiunea anulării cererii. Astfel, lipsa achitării și prezentării dovezii achitării taxei judiciare de timbru se constituie într-un motiv specific de nulitate absolută¹⁹, expresă²⁰, necondiționată de vătămare²¹ și totală a actului de procedură (cererea de chemare în judecată sau alte cereri timbrabile adresate instanței), motiv ce va trebui constatat de instanță.

Calificarea nulității ca fiind una absolută (interesul public ocrotit de norma juridică este reprezentat de finanțarea serviciului public al justiției) are consecințe din perspectiva invocării nulității, în conformitate cu art. 178 alin. (1) C.pr.civ.: „*Nulitatea absolută poate fi invocată de orice parte din proces, de judecător sau, după caz, de procuror, în orice stare a judecății cauzei, dacă legea nu prevede altfel*”. De asemenea, art. 178 alin. (5) C.pr.civ.: „*Toate cauzele de nulitate a actelor de procedură deja efectuate trebuie invocate deodată, sub sancțiunea decăderii părții din dreptul de a le mai invoca*”. S-a exprimat opinia doctrinară conform cu care „[a]vând în vedere că textul legal nu distinge, considerăm că sunt vizate atât nulitățile absolute, cât și nulitățile relative”²². Tot doctrina a arătat că în acest caz, doar părțile vor fi

¹⁸ I. Deleanu, Noua reglementare privind taxele judiciare de timbru, în Pandectele Române nr. 11/2013 apud T.C. Briciu (coord.), op. cit., p. 5, §2.

¹⁹ Potrivit art. 174 alin. (2) C.pr.civ.: „*Nulitatea este absolută atunci când cerința nerespectată este instituită printr-o normă care ocrotește un interes public*”.

²⁰ Potrivit art. 175 alin. (2) C.pr.civ.: „*În cazul nulităților expres prevăzute de lege, vătămarea este prezumată, partea interesată putând face dovada contrară*”.

²¹ Potrivit art. 176 pct. 6 C.pr.civ.: „*Nulitatea nu este condiționată de existența unei vătămări în cazul încălcării dispozițiilor legale referitoare la: 6. alte cerințe legale extrinseci actului de procedură, dacă legea nu dispune altfel*”. În același sens, a se vedea V.M. Ciobanu, T.C. Briciu, C.C. Dinu, Drept procesual civil: curs de bază pentru licență, seminare și examene, Ed. Universul Juridic, București, 2023, p. 361, §3.1.

²² V.M. Ciobanu, T.C. Briciu, C.C. Dinu, op. cit., p. 362, §3.1.

ținute de sancțiunea decăderii din dreptul de a invoca nulitatea, iar nu și instanța²³. În continuare, se arată că „[p]entru a interveni însă decăderea, nu este suficientă nerespectarea unui termen legal, ci, așa cum prevede art. 185 alin. (1) NCPC, mai trebuie să nu existe o derogare expresă, în sensul că legea dispune altfel, adică o altă sancțiune sau posibilitatea acoperirii decăderii [de exemplu, în cazul regularizării cererii de chemare în judecată, art. 200 alin. (3) NCPC; în materie de probe, art. 262 alin. (3) și (4) și art. 311 alin. (4) NCPC]”²⁴. După cum vom arăta mai jos, netimbrarea sau insuficienta timbrare invocată din oficiu, direct în calea de atac, de către instanța investită cu soluționarea căii de atac ordinare sau extraordinare, nu va putea atrage nulitatea cererii din faza procesuală anterioară, pentru că legea prevede o altă sancțiune în acest caz: darea în debit a taxei judiciare de timbru. Se poate susține inclusiv că nulitatea s-a acoperit chiar prin pronunțarea hotărârii în baza cererii netimbrate corespunzător.

De asemenea, prezintă implicații asupra termenelor de invocare a nulității cererii de chemare în judecată și formularea de către reclamant a cererii de reexaminare împotriva modului de stabilire a taxei judiciare de timbru în temeiul art. 39 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013 dacă reclamantul se află în interiorul termenului de 3 zile de la data comunicării taxei datorate sau, după caz, de la data comunicării încheierii de anulare a cererii în temeiul art. 200 alin. (5) C.pr.civ. În ambele cazuri, cererea de reexaminare se soluționează prin încheiere definitivă. Amintim în acest context Decizia nr. 7/2014 a ÎCCJ, completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, emisă în interpretarea normelor vechii reglementări²⁵ în materia taxelor de timbru, jurisprudență pe deplin aplicabilă și în prezent, prin care s-a decis general-obligatoriu că: „partea în sarcina căreia s-a stabilit obligația de plată a taxei judiciare de timbru poate formula critici care să vizeze caracterul timbrabil al cererii de chemare în judecată exclusiv în cadrul cererii de reexaminare, neputând supune astfel de critici controlului judiciar prin intermediul apelului sau recursului”²⁶. Faptul că modul de stabilire a taxei judiciare de timbru nu poate constitui motiv al unei căi de atac ordinare sau extraordinare și trebuie criticat exclusiv prin intermediul cererii de reexaminare nu trebuie să ducă la concluzia că în situația în care se stabilește taxa de timbru direct prin hotărârea finală, această soluție rămâne în afara oricărui control jurisdicțional. În acest sens, s-a arătat că: „Indiferent de modalitatea în care se stabilește taxa menționată, apreciem că partea ce o datorează are posibilitatea de a formula cererea de reexaminare, conform art. 39 din O.U.G. nr. 80/2013, chiar și atunci când taxa este stabilită prin hotărârea finală. Pentru a reține astfel, avem în vedere faptul că, dacă taxa ar fi fost stabilită integral în primă instanță, partea ar fi avut dreptul de a contesta modul de determinare a acesteia, astfel încât soluția trebuie să fie aceeași chiar dacă stabilirea cuantumului taxei se face într-o cale de atac, neexistând vreun element de natură a diferenția cele două situații din perspectiva justițiabilului”²⁷.

²³ T.C. Briciu, P. Pop, Nulitățile procedurale *quid novi*, sau câteva aspecte despre invocarea simultană a cauzelor de nulitate a actelor de procedură civilă, în „In memoriam Viorel Mihai Ciobanu. Dreptul procesual și dreptul substanțial la începutul mileniului al III-lea”, Ed. Universul Juridic, București, 2023, p. 838 apud V.M. Ciobanu, T.C. Briciu, C.C. Dinu, op. cit., p. 362, nota de subsol 1.

²⁴ V.M. Ciobanu, T.C. Briciu, C.C. Dinu, op. cit., p. 363, §3.2.

²⁵ Legea nr. 146/1997 privind taxele judiciare de timbru, publicată în M. Of., Partea I, nr. 173 din 29.07.1997 (în continuare „Legea nr. 146/1997”) și abrogată de O.U.G. nr. 80/2013.

²⁶ Publicată în M. Of., Partea I, nr. 137 din 24.02.2015.

²⁷ A. Danciu în T.C. Briciu (coord.), op. cit., p. 577, §3.

Deși doctrina a arătat că procedura de soluționare a cererii de reexaminare „conține elemente specifice unei căi de atac, dar și ale unei cereri necontencioase, procedura de soluționare fiind una nepublică și necontradictorie”²⁸, cu privire la hotărârea definitivă [conform art. 39 alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013] prin care se pronunță instanța care soluționează cererea de reexaminare instanța supremă s-a pronunțat prin Decizia nr. 7/2014 a ÎCCJ, completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, în sensul că are putere de lucru judecat²⁹: „împotriva unei astfel de încheieri, nu se mai poate exercita vreo cale de atac de reformare, nici pe cale separată și nici odată cu fondul, iar aspectele dezlegate prin încheierea irevocabilă pronunțată în temeiul articolului anterior menționat într-în puterea lucrului judecat, neputând fi repuse în discuție de aceeași parte în căile de atac exercitate împotriva hotărârii pronunțate cu privire la fondul litigiului”. În sensul în care această hotărâre nu are autoritate de lucru judecat raportat la art. 535 C.pr.civ.³⁰, s-au reținut de către literatura de specialitate și în jurisprudența instanței supreme următoarele: „[...] deși nu dobândește autoritate de lucru judecat în sensul art. 430 alin. (1) C.pr.civ., chestiunea tranșată nu mai poate fi pusă în discuție ulterior. În caz contrar, ar fi afectat principiul securității raporturilor juridice și s-ar crea o cale de atac neprevăzută de lege”³¹.

Față de cele de mai sus, cu privire la timbrarea cererii de chemare în judecată în primă instanță se observă următoarele. Pârâtul trebuie să invoce nulitatea cererii de chemare în judecată prin întâmpinare, fiindcă cel puțin de la acel moment a luat la cunoștință de insuficiența timbrare sau netimbrarea integrală. Dacă sunt incidente prevederile art. 36 din O.U.G. nr. 80/2013 și cuantumul cererii introductive timbrate inițial corect se mărește, iar instanța pune în vedere reclamantului să achite taxa judiciară de timbru suplimentară într-un termen judiciar fixat în acest sens, neconformarea reclamantului la acest termen va putea fi invocată de pârât cel mai târziu la primul termen de judecată ulterior expirării termenului

²⁸ A. Danciu în T.C. Briciu (coord.), op. cit., p. 581, §2.

²⁹ Potrivit ÎCCJ, Secția a II-a civilă, decizia nr. 1777 din 25 iunie 2015, disponibilă la <https://www.scj.ro/> (consultată la 26.04.2026): „Între excepția autorității de lucru judecat și puterea de lucru judecat, există o distincție clară. Astfel, condiția de aplicare a autorității de lucru judecat presupune identitatea de acțiuni (părți, obiect și cauză juridică) ce oprește repetarea judecării, iar puterea, prezumția de lucru judecat, impune consecvența în judecată, astfel că ceea ce s-a constatat și statuat printr-o hotărâre nu trebuie să fie contrazis printr-o altă hotărâre. Contrar susținerilor recurentului analiza puterii de lucru judecat a fost efectuată din perspectiva dispozițiilor art. 1200 C. civ. cu referire la art. 431 alin. (2) C. proc. civ., instanța de apel precizând că în acest caz instanța nu respinge acțiunea în baza autorității de lucru judecat, ci are obligația de a judeca în fond, însă soluția trebuie să țină cont de dezlegarea deja dată asupra problemei de drept dedusă judecării, dând eficiență prezumției de lucru judecat, că a mai fost odată dezlegată chestiunea litigioasă”.

³⁰ Art. 535 C.pr.civ.: „Încheierile pronunțate în procedura necontencioasă nu au autoritatea lucrului judecat”.

³¹ A. Danciu în T.C. Briciu (coord.), op. cit., p. 574. În același sens a se vedea G.-C. Frențiu, Scurte considerații cu privire la competență și la timbraj în materia răspunderii civile, Revista Română de Jurisprudență nr. 2/2025, p. 409-410. A se vedea ÎCCJ, Secția a II-a civilă, decizia nr. 429 din 29 februarie 2024, disponibilă la <https://www.scj.ro/> (consultată la 26.04.2026) citată în G.-C. Frențiu, op. cit., p. 409, nota de subsol 1: „Referitor la această critică, Înalta Curte observă că, într-adevăr, dispozițiile art. 38 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013 permit instanței investite cu soluționarea unei căi de atac ordinare sau extraordinare, care constată că în fazele procesuale anterioare taxa judiciară de timbru nu a fost plătită în cuantumul legal, să dispună obligarea părții la plata taxelor judiciare de timbru aferente, dispozitivul hotărârii constituind titlu executoriu. Cu toate acestea, o astfel de posibilitate nu mai există în situația în care, împotriva modului de stabilire a taxei judiciare de timbru, reclamantul a formulat cerere de reexaminare, în condițiile art. 39 din același act normativ, care a fost admisă. Argumentul în acest sens este dat de faptul că, potrivit art. 39 alin. (2) din ordonanță, încheierea prin care se soluționează cererea de reexaminare este definitivă, astfel încât chestiunea tranșată prin aceasta nu mai poate fi repusă în discuție, în caz contrar fiind afectat principiul securității raporturilor juridice”.

judiciar [cauza de nulitate poate dispărea în condițiile art. 177 alin. (3) C.pr.civ. dacă reclamantul achită taxa judiciară de timbru suplimentară și depune dovada la dosar ulterior expirării termenului judiciar, dar până la primul termen de judecată]. Dacă pârâtul a invocat în termen netimbrarea, dar instanța a respins-o prin încheiere sau prin hotărârea finală, atunci motivul de nulitate poate fi invocat de pârât ca motiv de apel sau, după caz, ca motiv de recurs în temeiul art. 488 alin. (1) pct. 5 C.pr.civ. În lipsa invocării excepției netimbrării de către parte, în termen, acest motiv nu poate constitui motiv de apel sau recurs în calea de atac³². Dacă nu s-a formulat cerere de reexaminare împotriva modului de stabilire a taxei judiciare de timbru și nu s-a dispus încă anularea cererii ca urmare a neconformării reclamantului la rezoluția instanței, prima instanța poate anula, din oficiu, cererea de chemare în judecată ulterior împlinirii termenului pus în vedere reclamantului (pentru achitarea și depunerea la dosar a dovezii plății taxei judiciare de timbru) și până la pronunțarea hotărârii finale³³. Dacă s-a formulat cerere de reexaminare împotriva modului de stabilire a taxei judiciare de timbru și cererea s-a soluționat prin încheiere definitivă, prima instanța nu mai poate aplica sancțiunea nulității cererii introductive în situația în care cererea de reexaminare s-a admis, dar în situația respingerii (sau admiterii în parte a) cererii de reexaminare poate dispune anularea cererii numai dacă ulterior împlinirii unui termen de 10 zile de la comunicarea încheierii către reclamant și până la primul termen de judecată acesta nu face dovada achitării taxei de timbru suplimentare stabilite de instanță³⁴. Raționamentul descris în cazurile anterior analizate este aplicabil *mutatis mutandis* și în căile de atac ordinare și extraordinare cu privire strict la timbrarea cererilor prin care se declară aceste căi de atac, nulitatea operând strict cu privire la următoarele acte procedurale: cererea de apel (în faza apelului³⁵), cererea de recurs (în recurs), contestația în anulare (în contestația în anulare, potrivit dispozițiilor procedurale aplicabile judecății finalizate cu hotărârea atacată), cererea de revizuire (în revizuire, potrivit dispozițiilor procedurale aplicabile judecății finalizate cu hotărârea atacată).

Prezentul studiu are ca obiect central al analizei sancțiunea „dării în debit”³⁶ a taxei judiciare de timbru, reglementată art. 38 din O.U.G. nr. 80/2013³⁷: „În situația în care instanța

³² În același sens, N.D. Teohari, Taxele judiciare de timbru. O.U.G. nr. 80/2013 – Comentariu pe articole, Ed. Hamangiu, 2024, disponibil la <https://bibliotecahamangiu.ro/> (consultat la 10.05.2026), p. 541.

³³ Bineînțeles, este de dorit ca anularea cererii introductive să intervină în cauză anterior efectuării altor acte de procedură sau anterior pronunțării de încheieri premergătoare sau interlocutorii de către instanță, dat fiind că toate acestea vor deveni redundante prin anularea pentru lipsa timbrării.

³⁴ În sens contrar, a se vedea G. Boroș, M. Stancu, Drept procesual civil, ed. a 5-a, rev. și adăug., Ed. Hamangiu, București, 2020, p. 415: „Așadar, în reglementarea actuală, neîndeplinirea cererii timbrării cererii de chemare în judecată se poate complini în procedura regularizării, iar nu până la primul termen de judecată, iar în cazul în care reclamantul nu face dovada achitării taxei judiciare de timbru în termenul indicat de instanță, aceasta va anula cererea în condițiile art. 200 C.proc.civ”. Considerăm că devine incident art. 177 alin. (3) C.pr.civ., iar cauza de nulitate dispăre dacă ulterior expirării termenului de plată a taxei judiciare de timbru în procedura de regularizare și până la primul termen de judecată, inclusiv, reclamantul achită taxa judiciară de timbru și depune dovada plății la dosar. Legea trebuie interpretată astfel încât să producă efecte, iar nu să fie lipsită de eficiență normativă.

³⁵ În acest sens, învederăm art. 470 alin. (3) C.pr.civ.: „[...] lipsa dovezii achitării taxei de timbru poate fi complinită până la primul termen de judecată la care partea a fost legal citată în apel”.

³⁶ S. Stoicescu în T.C. Briciu (coord.), op. cit., p. 7, §2.

³⁷ Corespondentul acestui text de lege se regăsea anterior în cuprinsul art. 20 alin. (5) din Legea nr. 146/1997 (abrogată de O.U.G. nr. 80/2013): „În situația în care instanța judecătorească investită cu soluționarea unei căi de atac ordinare sau extraordinare constată că în fazele procesuale anterioare taxa judiciară de timbru nu a fost plătită în cuantumul legal, va dispune obligarea părții la plata taxelor judiciare de timbru aferente, dispozitivul hotărârii constituind titlu executoriu. Executarea silită a hotărârii se va efectua prin organele de executare ale

judecătorească investită cu soluționarea unei căi de atac ordinare sau extraordinare constată că în fazele procesuale anterioare taxa judiciară de timbru nu a fost plătită în cuantumul legal, va dispune obligarea părții la plata taxelor judiciare de timbru aferente, dispozitivul hotărârii constituind titlu executoriu". Norma citată se referă la situația când instanța investită cu soluționarea unei căi de atac ordinare sau extraordinare prevăzute de art. 456 C.pr.civ. (iar nu prima instanță³⁸ sau instanța investită cu soluționarea oricărei alte căi de atac prevăzute de lege sau a altei cereri adresate instanțelor, cum ar fi de exemplu contestația la executare, în lipsa unei prevederi exprese în acest sens³⁹) constată că în fazele procesuale anterioare o parte nu a timbrat suficient. Norma nu îl vizează întotdeauna pe reclamant, deoarece, spre pildă, se poate constata de instanța de recurs că apelantul-pârât nu a timbrat suficient în apel. Tot astfel, instanța investită cu soluționarea unei revizuri poate constata că revizuentul-pârât nu a timbrat suficient cererea de recurs soluționată prin hotărârea a cărei revizuire se dorește. De asemenea, norma are în vedere ipoteza în care „*în fazele procesuale anterioare taxa judiciară de timbru nu a fost plătită în cuantumul legal*”, fără a distinge după cum taxa de timbru datorată și neplătită viza fie cererea introductivă sau calea de atac ordinară sau extraordinară declarată, fie orice alte cereri adresate instanței și netimbrate (ex.: cererea de recuzare soluționată și netimbrată). Interpretând literal textul, nu se vor putea da în debit alte sume decât cele reprezentând taxe de timbru (ex.: nu vor putea fi date în debit cheltuielile pentru fotocopierea dosarului de executare sau orice alte cheltuieli de judecată sau cheltuieli de executare). Nu în ultimul rând, sub aspectul tehnicii de redactare a hotărârii judecătorești, norma impune ca obligația părții de plată a taxei judiciare de timbru suplimentară, stabilită în calea de atac, să se poziționeze în mod necesar în dispozitivul hotărârii (încheiere, sentință, decizie) cu mențiunea că strict pentru această obligație dispozitivul reprezintă titlu executoriu (indiferent că alte prevederi din dispozitiv sau considerente nu constituie titlu executoriu) și să se sprijine pe considerente suficient dezvoltate și efectiv argumentate în cuprinsul hotărârii.

Din interpretarea art. 38 din O.U.G. nr. 80/2013 reiese că sancțiunea dării în debit nu afectează actele de procedură anterioare⁴⁰. În acest sens, doctrina a arătat că „*măsura reglementată de art. 38 din O.U.G. nr. 80/2013 nu afectează nici actele de procedură și nici hotărârea din faza procesuală anterioară, aceasta aplicându-se nu numai celui care formulează calea de atac, ci și intimatului, părți în calea de atac*”⁴¹. Prin urmare, neafectând valabilitatea actelor de procedură, darea în debit nu poate fi calificată drept o sancțiune de drept procesual civil. Bineînțeles, cel mai frecvent în practică, cele două sancțiuni (ex.:

unităților teritoriale subordonate Ministerului Finanțelor Publice în a căror rază teritorială își are domiciliul sau sediul debitorul, potrivit legislației privind executarea silită a creanțelor bugetare".

³⁸ În același sens, a se vedea C.N. Popa, Discuții în legătură cu imposibilitatea instanței de fond de a da în debit taxele judiciare de timbru datorate, în Dreptul nr. 7/2000, disponibilă pe <https://heinonline.org> (consultată la 12.03.2026), p. 75.

³⁹ Art. 38 din O.U.G. nr. 30/2012 având caracter de sancțiune, nu poate fi aplicată prin analogie, conform art. 10 C.civ.: „*Legile care derogă de la o dispoziție generală, care restrâng exercițiul unor drepturi civile sau care prevăd sancțiuni civile se aplică numai în cazurile expres și limitativ prevăzute de lege*".

⁴⁰ A se vedea ÎCCJ, Secția I civilă, decizia nr. 3779 din 6 noiembrie 2018, disponibilă la <https://www.iccj.ro/> (consultat la 26.04.2026): „*Pentru aceste considerente, Înalta Curte va constata neplata parțială a taxei de timbru în faza procesuală a apelului, raportat la valoarea reală a obiectului cererii de chemare în judecată și, reținând că acest motiv de recurs comun al recurentului-reclamant și al recurente-interveniente, deși întemeiat, nu poate conduce la casarea hotărârii atacate, va proceda la darea în debit a intimaților-pârâți A. și B. cu suma de 9.994.842,49 RON, reprezentând taxa judiciară de timbru în apel*".

⁴¹ A. Danciu în T.C. Briciu (coord.), op. cit., p. 572, §1.

anularea cererii de apel și darea în debit a taxei judiciare de timbru pentru prima instanță) coexistă în cadrul aceleași încheieri, dat fiind că o insuficientă timbrare în primă instanță va atrage, de cele mai multe ori, o insuficientă timbrare în calea de atac⁴².

Nu în ultimul rând, sub aspect procesual, în literatura de specialitate s-au analizat și implicațiile formulării cererii de reexaminare asupra aplicării art. 38 din O.U.G. nr. 80/2013 privind darea în debit. Astfel, s-a susținut de către un autor⁴³ că, pe de o parte, dacă s-a formulat cerere de reexaminare și s-a admis, pe motiv că taxa nu era datorat integral sau parțial sau s-a respins, pe motiv că taxa plătită deja era într-un quantum corect, atunci art. 38 darea în debit nu va putea opera. Pe de altă parte, în ipoteza în care cererea de reexaminare este respinsă, pe motiv că quantumul datorat era superior celui fixat inițial, dar fără a se dispune anularea cererii introductive în temeiul principiului *non reformatio in pejus* (nu i se poate înrăutăți situația reclamantului în cererea de reexaminare promovată chiar de el), același autor e de părere că „dispozițiile art. 38 din O.U.G. nr. 80/2013 sunt aplicabile, tocmai în considerarea faptului că statuările instanței ce a soluționat cererea de reexaminare sprijină și sunt în acord cu concluzia potrivit căreia taxa nu a fost achitată în quantumul legal”⁴⁴. În sensul că principiul *non reformatio in pejus* nu este aplicabil în privința cererii de reexaminare s-a reținut: „art. 481 și art. 502 C. proc. civ. sunt aplicabile exclusiv apelului și, respectiv, recursului, neputând fi extinse prin analogie și altor căi de atac în lipsa unor dispoziții legale de trimitere la aceste texte legale. În măsura în care însă completul investit cu soluționarea cererii supuse taxei contestate constată, lecturând încheierea prin care a fost soluționată cererea de reexaminare, că se impune plata unei taxe suplimentare celei inițial stabilite și care a făcut obiectul reexaminării, acesta va fi în drept să impună în sarcina părții obligația de plată a unei astfel de taxe”⁴⁵. Nu putem fi de acord cu aceste interpretări, pentru mai multe motive.

Sub un prim aspect, tocmai caracterul definitiv al hotărârii completului instanței de fond care soluționează cererea de reexaminare ar trebui să lege nu doar pe reclamant și pe completul instanței de fond care a fixat inițial taxa de timbru într-un quantum inferior celui prevăzut de lege, ci ar trebui să lege și orice altă instanță, inclusiv cele din fazele procesuale subsecvente. Chiar dacă este o procedură necontencioasă, *sui generis* am putea spune, încheierea de soluționare a cererii de reexaminare (ca specie de hotărâre judecătorească) este pronunțată tot de o instanță de judecată, iar în respectarea valorii statului de drept garantat de art. 1 alin. (3) din Constituția României, republicată, o altă instanță nu ar trebui să ignore chestiunea litigioasă definitiv tranșată anterior. Cu alte cuvinte, dacă instanța care a soluționat definitiv cererea de reexaminare aplică principiul neînăutării situației în propria cale de atac, *a fortiori* instanțele superioare ar trebui să respecte această chestiune devenită imutabilă. Bineînțeles, situația părții care a timbrat insuficient va putea fi înrăutățită dacă partea potrivnică a invocat în prima fază procesuală excepția netimbrării cererii, excepție respinsă de instanță, soluție pe care partea potrivnică o atacă, ca motiv de apel sau recurs. În această ultimă ipoteză, dat fiind că actul procedural (hotărârea cu care s-a finalizat prima fază

⁴² A se vedea cu titlu de exemplu, C. Ap. București, Secția a VI-a civilă, încheierea de ședință din 29.01.2026, disponibilă la <https://www.rejust.ro/> (accesat la 26.04.2026): „Pune în vedere apelantei-reclamante să completeze taxa judiciară de timbru cu 138.017,3 lei, pentru apel, sub sancțiunea anulării cererii de apel, și cu 276.034,6 lei, pentru judecata în primă instanță, sub sancțiunea dării în debit”.

⁴³ A. Danciu în T.C. Briciu (coord.), op. cit., pp. 573-574, §2.

⁴⁴ *Idem*, p. 574, §2.

⁴⁵ D.N. Teohari, op. cit., pp. 568-569.

procesuală) nu mai poate fi anulat, după cum am arătat *supra*, se va putea dispune măsura dării în debit.

Sub un al doilea aspect, independent de formularea sau nu a cererii de reexaminare, darea în debit a taxei de timbru ar putea încălca art. 481 C.pr.civ.⁴⁶ raportat nu la cererea de reexaminare formulată la instanța din prima fază procesuală avută în vedere, ci chiar la calea de atac ordinară sau extraordinară. Astfel, s-ar putea ajunge în practică la situații în care ca urmare a dării în debit, situația apelantului să devină, fără voia sa, mai defavorabilă decât dacă nu ar mai fi exercitat calea de atac, ceea ce ar avea un rol de descurajare a exercitării căilor de atac și de creare a unei insecurități juridice tocmai în cadrul unor raporturi ce ar trebui caracterizate tocmai de previzibilitate și stabilitate sub aspectul aplicării normelor juridice.

Sub un al treilea aspect, în practică pot apărea situații care fie afectate egalitatea în drepturi (art. 16 din Constituția României, republicată) și egalitatea părților în procesul civil (art. 8 C.civ.). Pe de o parte, se poate crea o situație de discriminare între părțile care au exercitat calea de atac ordinară sau extraordinară și cele care nu au mai exercitat-o. Astfel, cu privire la sancțiunea dării în debit s-a arătat că *„părților ce nu mai figurează în proces, deoarece nu au formulat calea de atac împotriva lor, nu li se vor aplica prevederile articolului în discuție și nu vor putea fi obligate la plata taxei de timbru pe care nu au achitat-o în fazele procesuale anterioare, instanța de control judiciar nefiind investită cu o acțiunea în care acestea să aibă calitate procesuală”*⁴⁷. Pe de altă parte, atât din Codul de procedură civilă, cât și din O.U.G. nr. 80/2013 se desprinde concluzia că doar reclamantul are deschisă calea cererii de reexaminare, cu toate că art. 38 din O.U.G. nr. 80/2013 prevede că sancțiunea dării în debit se va putea aplica oricărei părți (fie reclamant, fie pârât). Ce se va întâmpla, de exemplu, cu pârâtul care a formulat cerere de strămutare și căruia i s-a pus în vedere de instanță să timbreze cererea de strămutare cu o sumă de 500 de lei, mai mare decât cuantumul de 100 de lei prevăzut de art. 9 lit. b) din O.U.G. nr. 80/2013, dar care nu a avut deschisă calea cererii de reexaminare împotriva modului de stabilire a taxei de timbru, în ipoteza în care achită 100 de lei în cuantumul prevăzut de lege (inferior celui stabilit de instanță), cererea de strămutare fiind analizată pe fond și instanța de apel îl dă în debit (greșit) pentru diferența de 400 de lei? Situația este identică și dacă instanța de fond îi pune în vedere de la bun început să timbreze cu 100 de lei, pârâtul achită doar 80 de lei, iar instanța competentă analizează pe fond cererea de strămutare fără a observa insuficienta timbrare. În ambele exemple date, pârâtul va fi dat în debit în calea de atac și nu va putea formula cerere de reexaminare nici în fața instanței inițial investite, nici în fața instanței din calea de atac în care figurează ca intimat, rezultând o posibilă discriminare în raport cu reclamantul-apelant care poate uza de această cale de atac oricând în baza art. 39 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013 sau, în cazul anulării cererii, art. 200 alin. (5) C.pr.civ.

Sub al patrulea aspect, accesul la justiție (art. 21 din Constituția României, republicată) este suprimat din perspectiva pârâtului dat în debit în apel, de exemplu, și este puternic limitat din perspectiva reclamantului. Odată aplicată sancțiunea dării în debit, împotriva acestei măsuri se poate formula cerere de reexaminare doar de către reclamant conform art. 39 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013 sau, după caz, art. 200 alin. (5) C.pr.civ. Nicio cale de atac ordinară sau extraordinară nu va putea fi formulată de către nicio parte în privința modului de stabilire

⁴⁶ Art. 481 C.pr.civ.: *„Apelantului nu i se poate crea în propria cale de atac o situație mai rea decât aceea din hotărârea atacată, în afară de cazul în care el consimte expres la aceasta sau în cazurile anume prevăzute de lege”*.

⁴⁷ A. Danciu în T.C. Briciu (coord.), op. cit., p. 572, §1.

a taxei de timbru, după cum am arătat *supra*. Totodată, în faza executării silite a hotărârii instanței, împotriva sancțiunii dării în debit nu va putea fi utilizată de nici calea prevăzută de contestația la executare de către debitorul taxei judiciare de timbru pentru a critica fondul dreptului⁴⁸ dat fiind că titlul executoriu este o hotărâre judecătorească, iar părțile pot deduce judecății existența și întinderea acestui drept substanțial exclusiv pe calea cererii de reexaminare conform Deciziei nr. 7/2014 a ÎCCJ și prevederilor art. 39 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013 sau, după caz, art. 200 alin. (5) C.pr.civ. O posibilă soluție, bazată pe art. 6 din CEDO și pe art. 21 din Constituția republicată ar fi să i se poată acorda oricărui participant la proces căruia îi incumbă plata taxei de timbru⁴⁹ posibilitatea de a formula cerere de reexaminare împotriva modului de stabilire a taxei judiciare de timbru sau, în subsidiar, să fie admisibilă invocarea pe calea contestației la executare motive de drept în condițiile art. 713 alin. (1) C.pr.civ.

Sub un al cincilea aspect, principiul disponibilității (art. 9 C.pr.civ.) este limitat prin darea în debit, atunci când instanța din calea de atac procedează la darea în debit a apelantului/recurentului din oficiu, fără ca această chestiune să constituie materie litigioasă cu care să fi fost în prealabil investită de titularul căii de atac. Dimpotrivă, doctrina a arătat că *„instanța investită cu soluționarea unei căi de atac ordinare sau extraordinare are obligația ca din oficiu să verifice conformitatea taxei de timbru achitate în fazele procesuale anterioare cu cea efectiv datorată, invocarea unei neregularități sub acest aspect nerămânând la latitudinea părților”*⁵⁰, interpretare susținută și de Decizia CCR nr. 500/2019⁵¹.

Față de toate cele mai sus arătate, un autor, pornind de la rațiunile avute în vedere de legiuitor și de practica judiciară în trecut în privința instituției dării în debit, afirmă următoarele: *„Prin urmare, art. 38 din O.U.G. nr. 80/2013 este un text ale cărui dispoziții evocă operațiuni care, prin ipoteză, nu iau în calcul parcursul judecății în fazele anterioare. Pe de altă parte, nu ar trebui să facem diferențe între o soluție definitivată prin neatacare și una definitivată prin soluționarea cererii de reexaminare, ambele exprimând un lucru judecat și care, principial, nu ar mai putea face obiectul unei reevaluări în calea de atac. Tocmai din aceste motive, apreciem că, indiferent de parcurgerea unei proceduri de reexaminare în fața instanței inferioare, instanța investită cu calea de atac are dreptul de a stabili taxa judiciară de timbru datorată conform legii [...] în calea de atac nu se va putea pune în discuție valabilitatea actelor efectuate, dar în ceea ce privește stabilirea obligației de plată, independent de vreun efect procesual, dreptul instanței superioare este neîngrădit și independent de parcurgerea procedurii reexaminării în faza procesuală anterioară, deoarece*

⁴⁸ Art. 713 alin. (1) și (2) C.pr.civ.: *„(1) Dacă executarea silită se face în temeiul unei hotărâri judecătorești sau arbitrale, debitorul nu va putea invoca pe cale de contestație motive de fapt sau de drept pe care le-ar fi putut opune în cursul judecății în primă instanță sau într-o cale de atac ce i-a fost deschisă. (2) În cazul în care executarea silită se face în temeiul unui alt titlu executoriu decât o hotărâre judecătorească, se pot invoca în contestația la executare și motive de fapt sau de drept privitoare la fondul dreptului cuprins în titlul executoriu, numai dacă legea nu prevede în legătură cu acel titlu executoriu o cale procesuală pentru desființarea lui, inclusiv o acțiune de drept comun”*.

⁴⁹ În același sens, a se vedea D.N. Teohari, op. cit., pp. 551-553.

⁵⁰ A. Danciu în T.C. Briciu (coord.), op. cit., p. 573, §1.

⁵¹ Publicată în M. Of., Partea I, nr. 932 din 20.11.2019. A se vedea consid. 29 din Decizia CCR nr. 500/2019: *„Instanța de judecată controlează, din oficiu, cuantumul taxei judiciare de timbru, obligând partea să plătească valoarea acesteia. Din acest punct de vedere, Curtea a constatat că timbrarea acțiunii este o cerință imperativă a legii, judecătorul neputând soluționa o cerere fără a constata în prealabil valabilitatea efectuării plății taxei de timbru aferente valorii obiectului cererii de chemare în judecată”*.

nu este integrat în cercetarea apelului”⁵². În același sens s-a arătat că: „instanța investită cu soluționarea unei căi de atac va aplica art. 38 din ordonanță indiferent dacă împotriva modului de stabilire a taxei judiciare de timbru aferente cererii nelegal timbrate în etapele procesuale anterioare a fost formulată sau nu cererea de reexaminare prevăzută de art. 39 din același act normativ”⁵³.

Credem că se impune nuanțarea acestor concluzii, motiv pentru care vom aborda în continuare, aspecte de drept substanțial ce țin de concepția actuală asupra dării în debit a taxei judiciare de timbru.

3. INSTITUȚIA DĂRII ÎN DEBIT A TAXEI JUDICIARE DE TIMBRU – LA CONFLUENȚA DINTRE DREPTUL PROCESUAL CIVIL ȘI DREPTUL ADMINISTRATIV-FISCAL

S-a susținut în doctrină că „faptul plății taxei de timbru într-un anumit quantum în fața primei instanțe nu poate avea decât valoare orientativă în calea de atac, atunci când se discută limitele investiției instanței, relevante în această privință fiind cererile formulate (principală, adiționale, incidentale), iar nu taxa plătită”⁵⁴. Stabilirea unor obligații cu conținut patrimonial concret în sarcina unei persoane, fie ele obligații procesuale sau de drept substanțial, nu poate avea caracter pur discreționar, „de recomandare”, din partea puterii etatice. Tocmai această libertate absolută a statului *lato sensu* creează premisele excesului de putere. În acest sens, s-a arătat cu temei în doctrina de drept administrativ că „există însă și situații când se poate identifica un exces de putere al judecătorului, care dacă exprimă poziția instanței supreme va fi cu atât mai dificil de cenzurat”⁵⁵. Revenind la ideea subliniată în introducerea prezentului studiu conform cu care justiția, este, înainte de toate, un serviciu public, ne raliem poziției doctrinare potrivit cu care „[...] activitatea judiciară poartă în sine, riscul ca, printr-o întrebuintare abuzivă sau neglijentă a puterii sale, magistratul să lezeze drepturile și interesele justițiabililor, cu alte cuvinte, să adauge la nedreptățile reclamate de aceștia, o nedreptate în plus, comisă de justiție”⁵⁶. Excesul de putere ce emană de la puterea judecătorească va putea fi cenzurat tot de către puterea judecătorească, fie prin exercitarea căilor de atac⁵⁷, fie prin intermediul instanței de contencios administrativ, dacă vom califica activitatea instanței de stabilire a taxei judiciare de timbru ca una cu un conținut pur administrativ-fiscal.

Doctrina a calificat instituția dării în debit, prin raportare la actuala reglementare, ca o „sarcină administrativă, iar nu obiect al activității lor de judecată”⁵⁸ sau „operațiune administrativă”⁵⁹, arătându-se că există o anume desuetudine a normelor O.U.G. nr. 80/2013 față de concepțiile actuale „care consideră activitatea de stabilire a taxelor judiciare de timbru drept o activitate de judecată, iar nu una administrativă”⁶⁰.

⁵² T.C. Briciu în T.C. Briciu (coord.), op. cit., pp. 575-576, nota de subsol 3.

⁵³ D.N. Teohari, op. cit., p. 539.

⁵⁴ Gh. L. Zidaru, P. Pop, Drept procesual civil: procedura în fața primei instanțe și în căile de atac, Ed. Solomon, București, 2020, p. 27, nota de subsol 1.

⁵⁵ D. Apostol Tofan, Puterea discreționară și excesul de putere al autorităților publice, Ed. ALL BECK, București, 1999, p. 372.

⁵⁶ D. Apostol Tofan, op. cit., 1999, p. 355.

⁵⁷ *Idem*, p. 372.

⁵⁸ D. Lupașcu, Legislația taxelor judiciare de timbru și a timbrului judiciar, Ed. All Beck, București, 1966, p. 53 apud T.C. Briciu (coord.), op. cit., p. 575, nota de subsol 3.

⁵⁹ T.C. Briciu în T.C. Briciu (coord.), op. cit., p. 575, nota de subsol 3.

⁶⁰ *Idem*, p. 576, nota de subsol 3.

S-a mai opinat fie în sensul că încheierea de stabilire a taxei de timbru nu este o încheiere cu caracter interlocutoriu⁶¹ deoarece „*actul de procedură prin care instanța stabilește taxa nu vizează fondul cauzei și nu determină desesizarea instanței*”⁶², fie în sensul că încheierea este interlocutorie deoarece „*instanța se dezinvestește, astfel că nu ar putea reveni asupra propriei soluții în cazul unei erori de stabilire a taxei, punând în discuție aspecte deja tranșate, instanța putând numai redimensiona taxa în ipoteza în care nu ar aduce atingere aspectelor deja tranșate*”⁶³. Argumentul decisiv al autoarei în sensul primei opinii conform cu care încheierea de stabilire a taxei de timbru nu are caracter interlocutoriu este cel conform căreia „*[t]axa inițială de timbru se stabilește prin rezoluție la momentul sesizării instanței, act de procedură ce nu are caracter interlocutoriu*”⁶⁴. Considerăm circular raționamentul propus (i.e. actul de procedură reprezentând rezoluția inițială de stabilire a taxei judiciare de timbru nu are caracter interlocutoriu pentru că nu este o încheiere interlocutorie). Potrivit art. 424 C.pr.civ., „*rezultă o primă clasificare a hotărârilor judecătorești în hotărâri propriu-zise (sentințe și decizii) și încheieri*”⁶⁵. După cum s-a arătat cu temei: „*acest text general constituie sediul materiei pentru denumirea actelor de procedură pronunțate pe parcursul unui proces obișnuit, dar nu și pentru situațiile în care instanța chemată să decidă potrivit unor norme speciale, care arată expres denumirea actului de procedură (ordonanță, încheiere, decizie etc.)*”⁶⁶. Tot astfel, cu privire la încheiere se arată că: „*Încheierile, la rândul lor, sunt premergătoare, atunci când sunt date pe parcursul judecății sau finalizează o procedură, în cazuri anume prevăzute de lege, precum sechestrul asigurator, sechestrul judiciar, soluționarea cererilor în materie necontencioasă*”⁶⁷.

Considerăm că art. 235 C.pr.civ.⁶⁸ care clasifică încheierile, în funcție de efectele obligatorii sau de recomandare față de instanța însăși în încheieri premergătoare și interlocutorii nu poate face abstracție de art. 236 C.pr.civ. care prevede că „*Dispozițiile prezentei secțiuni se aplică atât la cercetarea procesului, cât și la dezbaterile în fond a cauzei*”.

Or, indiferent de momentul procesual⁶⁹, stabilirea taxei judiciare de timbru nu vizează nici etapa cercetării procesului conform art. 237 C.pr.civ., nici dezbaterile în fond a cauzei, ci pune în opoziție exclusiv debitorul taxei de timbru și unitatea administrativ-teritorială de care aparține din punct de vedere fiscal. La aceasta se adaugă faptul că rezoluția de stabilire a taxei judiciare de timbru este un act emis într-o procedură necontencioasă, deoarece nu se urmărește stabilirea unui drept potrivit față de o altă persoană în sensul art. 527 C.pr.civ., ci

⁶¹ G.-C. Frențiu, op. cit., p. 406.

⁶² G. Năsu, Timbrarea cererii de partaj, în Dreptul nr. 2/2005, p. 102; I. Vucmanovici, Despre posibilitatea instanțelor de judecată de a reveni cu privire la taxele de timbru impuse, atunci când acestea nu ar fi legal datorate, în RDC nr. 5/2013 – ambele surse referențiate în G.-C. Frențiu, op. cit., p. 406.

⁶³ D. Dascălu, Tratat de contencios fiscal, Ed. Hamangiu, București, 2014, pct. 685, nota de subsol nr. 3150, p. 948; L.-Al. Viorel, op. cit., pp. 343-346, comentariu la art. 31 - ambele surse referențiate în G.-C. Frențiu, op. cit., p. 406.

⁶⁴ G.-C. Frențiu, op. cit., p. 406.

⁶⁵ G. Boroi, M. Stancu, op. cit., p. 670.

⁶⁶ Gh. L. Zidaru, P. Pop, op. cit., p. 324.

⁶⁷ V.M. Ciobanu, T.C. Briciu, C.C. Dinu, op. cit., p. 532, nota de subsol 1.

⁶⁸ Art. 235 C.pr.civ.: „*Instanța nu este legată de încheierile premergătoare cu caracter preparatoriu, ci numai de cele interlocutorii. Sunt încheieri interlocutorii acelea prin care, fără a se hotărî în totul asupra procesului, se soluționează excepții procesuale, incidente procedurale ori alte chestiuni litigioase*”.

⁶⁹ În același sens, a se vedea G. Boroi, M. Stancu, op. cit., p. 3: „*Judecata în primă instanță parcurge, de regulă, patru etape: etapa scrisă, etapa cercetării procesului, etapa dezbaterilor, etapa deliberării și pronunțării hotărârii*”.

se stabilește contravaloarea serviciului public al justiției de care urmează să beneficieze justițiabilul. Bineînțeles, se poate reproșa în acest caz că, deși e vorba de o procedură necontencioasă, aceasta se finalizează tot cu o încheiere potrivit art. 533 C.pr.civ. Însă art. 536 alin. (1) C.pr.civ. dispune că prevederile din materia necontencioasă „se completează cu dispozițiile de procedură contencioasă, în măsura în care acestea din urmă sunt compatibile cu natura necontencioasă a cererii”. Prin urmare, considerăm că atribuirea caracterului preparator sau interlocutoriu actului de stabilire a taxei judiciare de timbru nu este compatibilă cu procedura necontencioasă.

În ipoteza în care pe parcursul cercetării procesului sau chiar al dezbaterilor apar elemente care determină o valoare mai mare a obiectului cererii, potrivit art. 36 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013, instanța va dispune prin încheiere timbrarea suplimentară, fără posibilitatea de a anula integral cererea. În acest caz, se dispune timbrarea suplimentară raportat la elemente de fapt sau de drept ivite ulterior cererii introductive (în ipoteza judecătii în primă instanță), elemente inexistente la data emiterii rezoluției. În această situație, vorbim de o încheiere cu caracter mixt – cu caracter necontencios în privința timbrajului și contencios în privința celorlalte elemente, iar partea referitoare la timbraj rămâne în continuare incompatibilă cu caracterul premergător sau interlocutoriu al încheierilor din procedura contencioasă.

De asemenea, nu putem fi de acord cu concepția conform cu care „Numai în ipoteza în care modul de stabilire a taxei judiciare de timbru sau caracterul timbrabil al cererii a fost contestat pe calea cererii de reexaminare, iar până la soluționarea acesteia instanța care a stabilit taxa nu a revenit asupra acesteia, dacă prin încheiere definitivă pronunțată în calea de atac a reexaminării, se constată legalitatea cuantumului taxei determinate ori caracterul timbrabil al acțiunii, o revenire asupra acesteia nu mai poate avea loc, problematica acelei taxe fiind definitiv tranșată. [...] În ipoteza în care completul de judecată investit cu soluționarea cauzei revine asupra taxei inițiale, al cărei mod de calcul a fost contestat pe calea cererii de reexaminare, aflată în curs de soluționare, se poate ajunge la soluția respingerii cererii de reexaminare ca fiind rămasă fără obiect, tocmai pentru că instanța a revenit asupra taxei stabilite”⁷⁰. Dacă acceptăm că în scurta perioadă dintre formularea cererii de reexaminare și soluționarea acestei căi de atac instanța care a stabilit (prin rezoluție sau încheiere) poate reveni asupra taxei fixate prin diminuarea sau augmentarea acesteia, atunci s-ar goli de conținut calea de atac specială a cererii de reexaminare și s-ar crea premisele arbitrariului pentru instanță, aducându-se atingere securității raporturilor juridice. S-a mai susținut că „încheierea pronunțată asupra cererii de reexaminare nu are caracter interlocutoriu într-o etapă procesuală diferită de aceea a judecătii cererii a cărei taxă judiciară de timbru a constituit obiect al cererii de reexaminare, astfel încât nu leagă instanța investită cu soluționarea căii de atac”⁷¹. Per a contrario, are caracter interlocutoriu încheierea de soluționare a cererii de reexaminare față de instanța investită cu soluționarea cererii a cărei taxă judiciară de timbru a constituit obiect al cererii de reexaminare⁷².

Alți autori au arătat cu temei că: „Hotărârile necontencioase leagă instanța numai în măsura în care situația de fapt a rămas neschimbată, dar dacă ea se schimbă ulterior, se poate reveni asupra măsurii luate, cu rezerva însă a drepturilor câștigate de terții de bună credință.

⁷⁰ G.-C. Frențiu, op. cit., p. 407.

⁷¹ D.N. Teohari, op. cit., p. 541.

⁷² A se vedea D.N. Teohari, op. cit., pp. 569-570.

*De regulă hotărârile în materie necontencioasă au efect declarativ. Dimpotrivă, în materie necontencioasă, regula este caracterul constitutiv al hotărârilor, creându-se situații juridice noi*⁷³. De ce s-ar da prevalență protecției intereselor terților de bună credință care nu au fost parte la procedura necontencioasă (cum este, de exemplu, cealaltă parte din „latura contencioasă” a procesului), dar, pe de altă parte, nu s-ar da prevalență chiar intereselor părților din proces, care bazându-se pe încheierea inițială de stabilire a taxei judiciare de timbru și-au orientat în mod corespunzător conduita și strategia procesuală, continuând judecata? Credem că atât terții de proces, cât și părțile însele au dobândit o încredere legitimă în hotărârea inițială a instanței de stabilire a taxei, care beneficiază de putere de lucru judecat, după cum s-a reținut în Decizia nr. 7/2014 a ÎCCJ, completul pentru soluționarea recursului în interesul legii *cit. supra*. independent de exercitarea sau neexercitarea cererii de reexaminare și independent de caracterul necontencios al procedurii⁷⁴.

Făcând tranziția către analiza din perspectiva dreptului fiscal, observăm că instanța supremă a stabilit că OUG nr. 80/2013 „*conține nu numai norme fiscale, cum sunt cele prin care se instituie obligația justițiabililor de a plăti taxe judiciare de timbru, ci și norme procedurale, cele privind soluționarea cererii de reexaminare a modului de stabilire a taxelor judiciare de timbru, acordarea facilităților fiscale pentru persoanele juridice, ori norme cu caracter mixt, cum sunt cele tranzitorii ale art. 55, obiect al prezentei interpretări, întrucât acestea reglementează atât raportul de drept material fiscal - norma indicând că "timbrul judiciar se aplică, respectiv taxele de timbru se stabilesc și se plătesc", deci stabilirea obligației de plată a taxelor judiciare de timbru -, cât și aplicarea în timp a legii - prin arătarea reperului temporal al formulării cererii sau al introducerii acțiunii civile, instituții de drept procesual civil*”⁷⁵.

Art. 38 din O.U.G. nr. 80/2013 stabilește că dispozitivul hotărârii constituie titlu executoriu. De asemenea, art. 49 alin. (2) C.pr.civ. dispune că: „*Obligația de plată a cheltuielilor judiciare către stat constituie creanță fiscală. Dispozitivul hotărârii, cuprinzând obligația de plată către stat a sumelor avansate din bugetul statului, constituie titlu executoriu și se comunică de îndată organelor competente*”. La acestea adăugăm și art. 40 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013 care impune debitorului taxei de timbru virarea sumei în conturile bugetului local de domiciliu sau, după caz, reședință, precum și faptul că executarea silită a acestor creanțe se execută conform procedurii prevăzute de legislația fiscală pentru executarea creanțelor fiscale, după cum dispune art. 41 din același act normativ. Creanța fiscală este definită de art. 1 pct. 10 C.pr.fisc.⁷⁶ ca fiind „*dreptul la încasarea oricărei sume care se cuvine bugetului general consolidat, reprezentând creanța fiscală principală și creanța fiscală accesorie*”, ulterior creanța fiscală principală fiind definită ca „*dreptul la perceperea impozitelor, taxelor și contribuțiilor sociale, precum și dreptul contribuabilului la restituirea sumelor plătite fără a fi datorate și la rambursarea sumelor cuvenite, în situațiile și condițiile prevăzute de lege*” (art. 1 pct. 10 C.pr.fisc.). Raportat la aceste definiții, considerăm că taxa de timbru, percepută ca „preț” al actului de justiție poate fi calificată ca taxă⁷⁷ în sensul art. 1 pct. 36 C.pr.fisc.: „*prelevarea obligatorie, indiferent de denumire, realizată în baza legii, cu ocazia*

⁷³ I. Stoenescu, S. Zilberstein, Căile de atac și procedurile speciale, Ed. didactică și pedagogică, București, 1981, p. 113.

⁷⁴ În sens contrar, a se vedea D.N. Teohari, op. cit., p. 556 și p. 569.

⁷⁵ Decizia nr. 25/2020 a ÎCCJ, completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, cit. supra, par. 79.

⁷⁶ Legea nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală, publicată în M. Of., Partea I, nr. 547 din 23.07.2015.

⁷⁷ În același sens, D.N. Teohari, op. cit., p. 5.

prestării unor servicii de către instituții sau autorități publice, fără existența unui echivalent între quantumul taxei și valoarea serviciului”. S-a arătat cu temei în doctrină că taxa de timbru „nu constituie contravaloarea concretă a serviciului prestat, întrucât aceasta este cu neputință de stabilit, pe de o parte, pentru că activitatea intelectuală necesară furnizării acestui tip de serviciu nu se pretează unei cuantificări, iar, pe de altă parte, pentru că oricum nu se pot determina cu exactitate toate cheltuielile efectuate în vederea prestării fiecărei activități componente a acestui serviciu. De altfel, inexistența unui echivalent între quantumul taxei și valoarea serviciului este o trăsătură definitorie a taxei în general, potrivit art. 1 pct. 36 C. proc. fisc”⁷⁸.

Dacă stabilirea taxei judiciare de timbru de către instanță este o formă de administrare a creanțelor fiscale, cu atât mai mult, sancțiunea dării în debit a taxei de timbru este o formă de administrare a creanțelor fiscale art. 1 pct. 2 lit. e) C.pr.fisc. Problema ce se pune este dacă încheierea instanței prin care se dă în debit taxa de timbru poate sau nu să fie calificată ca act administrativ fiscal⁷⁹. Deși instanța judecătorească nu este organ fiscal în sensul Codului de procedură fiscală, totuși calificarea legală expresă făcută de O.U.G. nr. 80/2013 a creanței analizate ca fiind una fiscală atrage după sine nașterea raportului de drept material fiscal între unitatea administrativ-teritorială și cel care are obligația de a plăti taxa judiciară de timbru în temeiul încheierii instanței. Totodată, raportul de drept procedural fiscal ar implica și căile de atac specifice legislației fiscale precum contestația fiscală. În privința taxei judiciare de timbru stabilite pentru prima dată de instanță pentru serviciul public ce urmează să fie prestat chiar de aceeași instanță, după cum am observat mai sus, se poate formula doar calea de atac a cererii de reexaminare. În privința sancțiunii dării în debit a taxei de timbru, (i) caracterul obligatoriu al măsurii ce reiese din sintagma „*va dispune obligarea*” din art. 38 din O.U.G. nr. 80/2013, care nu lasă marjă de apreciere instanței⁸⁰, (ii) caracterul executoriu al încheierii și (iii) lipsa vreunei mențiuni în art. 38 din O.U.G. nr. 80/2013 în privința posibilității formulării cererii de reexaminare [care se formulează împotriva modului de stabilire a taxei de timbru, ca taxă fiscală, iar nu împotriva sancțiunii de dare în debit a acestei taxe fiscale] ar putea conduce la concluzia că această sancțiune este sustrasă de la controlul judecătoresc, contrar celor reținute constant în practică și în doctrină conform cu care actele de aplicare a constrângerii administrative nu mai pot fi revocate. Suplimentar, menționăm că principiul certitudinii impunerii prevăzut de art. 3 lit. b) C.fisc. stabilește că normele juridice fiscale care stabilesc taxe (cum este și taxa judiciară de timbru) trebuie să prevadă termenele, modalitatea și sumele de plată precis stabilite pentru fiecare plătitor, pentru ca aceștia să poată urmări și înțelege sarcina fiscală ce le revine, precum și să poată determina influența deciziilor lor de management financiar asupra sarcinii lor fiscale. Doctrina de specialitate a subliniat necesitatea ca partea căreia i s-a stabilit în calea de atac obligația de a plăti taxa de timbru sub sancțiunea dării în debit să poată formula cerere de reexaminare împotriva acestei obligații: „*Este de neacceptat, în opinia noastră, ca o taxă judiciară de timbru fixată în aplicarea art. 38 din ordonanță să nu poată fi contestată pentru motivul că a fost stabilită de instanța investită cu soluționarea unei căi de atac într-o altă procedură. Soluția inadmisibilității cererii de reexaminare este de natură să limiteze un drept pe care partea l-ar fi avut dacă instanța care*

⁷⁸ D.N. Teohari, op. cit., p. 5.

⁷⁹ Potrivit art. 1 pct. 1 C.pr.fisc., actul administrativ fiscal este definit ca fiind „*actul emis de organul fiscal în exercitarea atribuțiilor de administrare a impozitelor, taxelor și contribuțiilor sociale, pentru stabilirea unei situații individuale și în scopul de a produce efecte juridice față de cel căruia îi este adresat*”.

⁸⁰ În același sens, N.D. Teohari, op. cit., p. 542.

a soluționat cererea într-o etapă procesuală anterioară ar fi stabilit taxa judiciară de timbru în *quantumul legal*”⁸¹. Achiesăm la această opinie, însă nu putem să nu remarcăm că soluția citată, deși firească și în acord cu art. 6 din CEDO și art. 21 din Constituția republicată, nu își găsește, din păcate, suport normativ expres la nivelul legislației primare actuale. Totodată, ar fi absurd să se poată formula cerere de reexaminare împotriva taxei de timbru aferente căii de atac, care, de cele mai multe ori, este procent din taxa plătită în faza anterioară (ex.: apelul se timbrează cu 50% din taxa plătită în primă instanță), dar să nu se accepte ca cererea de reexaminare să vizeze chiar măsura dării în debit pentru restul de taxă din faza anterioară.

Or, raportat la caracterul încheierii prin care se dă în debit taxa de timbru în calea de atac, avem remedii diferite după cum încheierea este calificată ca act jurisdicțional, ca act administrativ (fiscal sau tipic). Un reputat autor de drept procesual civil a realizat o elocventă comparație între cele două categorii: *„Apoi orice act jurisdicțional presupune existența unui conflict real sau aparent, sau chiar a unei divergențe posibile, între două sau mai multe persoane, pentru că rolul și rațiunea sa, e de a da soluție legală conflictului, divergenței sau incertitudinii ce există între părți. Nu mă ocup de celelalte caractere și condiții ale actului jurisdicțional. Ele se cunosc; dar nu ne interesează. Mă opresc la aceasta, fiindcă e esențial. Nu se poate vorbi de hotărâre (în sensul de act jurisdicțional) decât dacă cineva ridică o pretenție contra unei alte persoane, iar un organ public, cu putere și atribuțiuni jurisdicționale de la lege, verifică această pretenție și hotărăște în privința ei ca un arbitru imparțial și ca organ al legii. În speță, Codreanu a cerut Casei Scriitorilor să-i acorde un lucru pe care legea autoriză pe această Casă să i-l acorde. Codreanu n-a ridicat o pretenție contra cuiva, n-a cerut ca organul care i-a primit cererea să se ocupe de raporturile dintre el și o altă persoană. A cerut în favoarea sa o măsură pe care organul legal avea deplină putere s-o acorde sau s-o refuze. Casa pensiilor a dispus cum a crezut. Măsura sa este ceea ce trebuie să fie: un act administrativ, pentru că nu derivă dintr-o judecată, dintr-o dezbatere, dintr-o coliziune de interese între solicitant și altcineva, ci constituie aprecierea discreționară a Casei cu privire la o situație în care nu e interesat nimeni altul decât beneficiarul ei. Casa scriitorilor ca organ public, e în afară de cauză; ea nu e adversarul legitim al lui Codreanu, căci dac-ar avea acest rol, judecata s-ar fi desfășurat în fața unui alt organ, nimeni neputând fi judecător în propria sa cauză. Dar s-a obiectat că actul făcut de Casa pensiilor, în acest proces de unul singur, sau în acest litigiu în care una dintre părți e și parte și judecător, ar avea totuși caracterul de hotărâre pentru că această decizie produce autoritatea de lucru judecat. Raționamentul îmi pare lipsit de orice valoare. Lucrul judecat nu e un semn aprioric de identificare a actului jurisdicțional, un criteriu de distincție între actul jurisdicțional și cel administrativ. Lucrul judecat e un efect propriu și specific al actului jurisdicțional. Un efect pe care niciun alt act juridic nu-l poate produce. Nu e nici natural nici logic să spunem: cutare act juridic e act jurisdicțional, pentru că are autoritate de lucru judecat. Ci: cutare act produce autoritate de lucru judecat pentru că e un act jurisdicțional. Deci caracterul jurisdicțional trebuie că-l deducem din elementele lui interne și materiale, iar nu din efectele lui juridice, cum ar fi autoritatea lucrului judecat, care e o condiție subsecventă și exterioară actului). Și apoi nu e bizar să se vorbească de lucru judecat într-o materie în care nu există judecată? Dar am impresia că atât partea adversă cât și majoritatea Curții de Iași, fac o confuzie, luând drept lucru judecat, ceea ce de fapt nu e decât irevocabilitatea actului, caracterul lui definitiv, unul*

⁸¹ N.D. Teohari, op. cit., p. 543.

*din attributele curente ale actului juridic în general, căci între irevocabilitate și lucru judecat, raportul e de la gen la speță*⁸².

După cum am arătat și anterior, procedura de stabilire a taxei de timbru, indiferent despre ce act vorbim (rezoluție, încheiere) și indiferent în ce fază ne aflăm (prima instanță, în soluționarea cererii de reexaminare sau în calea de atac când se dă în debit taxa de timbru etc.), este o procedură necontencioasă, strict în raport cu debitorul taxei de timbru. În același sens se arată că *„reexaminarea taxei judiciare de timbru nu urmărește stabilirea unui drept potrivit al uneia dintre părți față de cealaltă, respectând întocmai domeniul de aplicare a procedurii necontencioase prescris de art. 527 C. proc. civ. Instanța, în acest caz, procedează exclusiv la verificarea legalității modului de stabilire a taxei judiciare de timbru, raportul juridic de natură fiscală fiind născut între debitorul taxei și unitatea administrativ-teritorială prevăzută de art. 40 din ordonanță, iar nu între părțile procesului*⁸³. În doctrina recentă s-a arătat cu privire la această procedură că *„Stabilitatea» încheierii pronunțate în materie necontencioasă, este admis de doctrină, reprezintă o altă diferență față de actul administrativ. În acest context, se observă că, dacă actul administrativ, prin natura sa, poate fi revocat pur și simplu, încheierea necontencioasă nu poate fi retractată sau anulată de judecător per decretum, ea urmând să își producă efectele atâta timp cât situația de fapt a rămas aceeași*⁸⁴.

Cu toate acestea, încheierea de dare în debit a taxei judiciare de timbru se suprapune sub aspectul efectelor juridice cu un act administrativ individual sancționatoriu, eventual, pus deja în executare în virtutea caracterului executoriu conferit de O.U.G. nr. 80/2013, și care nu mai poate fi revocat. Aplicând argumentele de mai sus referitoare la distincția act juridicțional – act administrativ cu privire la încheierea prin care se dă în debit taxa judiciară de timbru în calea de atac, observăm că:

- (i) Instanța care stabilește inițial taxa de timbru sau cea care soluționează cererea de reexaminare nu soluționează un conflict, nu dă o dezlegare unei chestiuni litigioase, ci impune în mod unilateral un raport obligațional de natură fiscală, strict în raport cu titularul cererii supuse timbrajului.
- (ii) Încheierea sau rezoluția prin care se stabilește taxa judiciară de timbru nu este consecința investiției prealabile a instanței de către justițiabil cu acest capăt de cerere, ci este expresia unui act emis în executarea în concret a legii (O.U.G. nr. 80/2013) care dă naștere unor raporturi juridice sau le modifică sau stinge dacă avem în vedere soluționarea cererii de reexaminare.
- (iii) Instanța care emite încheierea nu beneficiază de o marjă de apreciere asupra oportunității timbrării sau nu a cererii sau asupra cuantumului taxei de timbru într-o anumită situație dată. Singura marjă de apreciere efectuată de instanță vizează calificarea juridică a cererii în vederea stabilirii normelor juridice aferente modului de stabilire a taxei de timbru⁸⁵.

⁸² E. Herovanu, Pagini de practică judiciară și extrajudiciară, Ed. Librăriei juridice, București, 1944, pp. 215-216.

⁸³ D.N. Teohari, op. cit., pp. 540-541.

⁸⁴ I. Leș apud V. Belegante în V.M. Ciobanu (coord.), M. Nicolae (coord.), Noul Cod de procedură civilă: comentat și adnotat. Vol. 2: Art. 527-1134, Ed. Universul Juridic, București, 2016, p. 42, nota de subsol 1.

⁸⁵ În considerentele Deciziei nr. 7/2014 a ÎCCJ se mai arată: *„Reexaminarea privește, potrivit textului legal menționat, „modul de stabilire a taxei judiciare de timbru”, ca operațiune de ansamblu, ce se constituie din mai multe etape, începând cu încadrarea acțiunii sau a cererii deduse judecătii în categoriile prevăzute de Legea nr. 146/1997, cu modificările și completările ulterioare, în scopul stabilirii caracterului timbrabil sau netimbrabil al cererii, cu observarea eventualei incidente a normelor legale care instituie scutiri legale de la plata taxei de timbru, iar în situația în care se stabilește că acțiunea sau cererea este supusă taxei judiciare de timbru,*

- (iv) Instanța este interesată în mod direct de stabilirea taxei de timbru deoarece veniturile astfel colectate profită propriei sale finanțări.
- (v) Taxa judiciară de timbru este o taxă în sensul legislației fiscale, iar toate activitățile instanței de stabilire a taxei judiciare de timbru se circumscriu administrării creanțelor fiscale.
- (vi) Darea în debit este o sancțiune mixtă: de drept procesual pentru că se dispune de instanță, numai în cadrul unui proces, dar și de drept procesual fiscal deoarece vizează raportul juridic de drept fiscal.
- (vii) Soluționarea cererii de reexaminare fiind o cale de retractare⁸⁶ pronunțată într-o procedură necontencioasă, lipsită de contradictorialitate între părțile raportului juridic de drept fiscal substanțial dedus judecării (existent între unitatea administrativ-teritorială și subiectul taxabil) și soluționată de un alt complet al aceleiași instanțe (deci care „aparține” de același organ emitent al actului supus controlului de legalitate) se aseamănă puternic cu plângerea prealabilă reglementată de Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004⁸⁷.
- (viii) Rezoluția sau, după caz, încheierea neatacată cu cerere de reexaminare nu mai poate fi revocată de instanță. Această concluzie nu este infirmată de apariția unor elemente noi, pe parcursul procesului, care determină timbraj suplimentar.
- (ix) Instanța, oricare ar fi ea, nu poate fi calificată ca jurisdicție administrativă specială în sensul art. 2 alin. (1) lit. e) din Legea nr. 554/2004⁸⁸ deoarece, pe de o parte, pentru a soluționa un conflict în legătură cu un act, trebuie ca actul să preexiste sesizării organului de jurisdicție administrativă, ceea ce în cazul taxei judiciare de timbru nu se verifică. Pe de altă parte, nu există contradictorialitate cu ocazia stabilirii raporturilor juridice ce privesc taxa judiciară de timbru.
- (x) Încheierea prin care se dă în debit taxa judiciară de timbru prezintă caracter executoriu de la emitere.
- (xi) Încheierea prin care se dă în debit taxa judiciară de timbru neatacată cu cerere de reexaminare sau ca urmare a soluționării cererii de reexaminare este definitivă, în sensul că nu poate face obiectul apelului sau recursului. Prin aceasta se aseamănă cu orice alt act administrativ, care nu poate face, în mod direct, obiectul căilor de atac ordinare sau extraordinare; numai o altă hotărâre judecătorească poate face obiectul acestor căi de atac.

Față de cele de mai sus, se poate concluziona că încheierea prin care se dă în debit taxa judiciară de timbru prezintă asemănări puternice cu actul administrativ individual definit de art. 2 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 544/2001: *„actul unilateral cu caracter individual sau normativ emis de o autoritate publică, în regim de putere publică, în vederea organizării*

următoarea etapă constă în determinarea cuantumului acestei taxe, procedeu care poate presupune, în cazul acțiunilor evaluabile în bani, un calcul matematic de aplicare a cotelor procentuale prevăzute de lege asupra valorii obiectului cererii”.

⁸⁶ D.N. Teohari, op. cit., p. 545.

⁸⁷ Publicată în M. Of., Partea I, nr. 1154 din 07.12.2004.

⁸⁸ Art. 2 alin. (1) lit. e) din Legea nr. 554/2004: *„jurisdicție administrativă specială - activitatea înfăptuită de o autoritate administrativă care are, conform legii organice speciale în materie, competența de soluționare a unui conflict privind un act administrativ, după o procedură bazată pe principiile contradictorialității, asigurării dreptului la apărare și independenței activității administrativ-jurisdicționale”.*

executării legii sau a executării în concret a legii, care dă naștere, modifică sau stinge raporturi juridice”.

Cu privire la distincția dintre *iurisdictio* și *imperium*, s-au arătat în literatura de specialitate următoarele: „*iurisdictio* era dreptul magistratului de a supraveghea îndeplinirea formelor proprii legislațiunilor prin care părțile urmăreau să-și valorifice pretențiile. După rolul pe care magistratul îl avea în organizarea proceselor, *iurisdictio* era de două feluri: *contentiosa* și *voluntaria*. În cazul *iurisdictiei* *contentioase*, interesele părților erau opuse, iar procesul se încheia cu pronunțarea unei sentințe. *Jurisdictia* voluntară sau *grațioasă* consta în participarea magistratului la formarea unui act juridic în cadrul unui proces simulat. În acest caz, interesele părților nu erau opuse, iar magistratul coopera cu ele pentru a îmbrăca înțelegerea lor în forma juridică necesară pentru obținerea rezultatelor pe care le doreau. [...] *Imperium* este puterea de comandă a magistratului. În sens larg, *imperium* cuprinde și *iurisdictio*. Uneori, textele desemnează dreptul de a organiza instanța prin *imperium mixtum*, iar dreptul de a comanda o armată prin *imperium merum*. Pretorul exercita numai *imperium mixtum*”⁸⁹. Raportat la acestea considerăm că încheierea de stabilire a taxei judiciare de timbru sau cea prin care se dă în debit taxa de timbru reprezintă varietăți de *imperium mixtum*, fiind măsuri ce țin de organizarea instanței, ca serviciu public. Considerăm că se depărtează de *iurisdictio voluntaria* prin aceea că, de regulă, partea care apelează la procedura necontentioasă dorește obținerea unui act care să îi profite. Or, stabilirea obligației de plată a unei creanțe fiscale nu profită niciodată părții (căreia i se creează întotdeauna un debit), nu dă naștere unor drepturi și interese legitime în favoarea sa și, prin urmare, lipsește caracterul constitutiv de drepturi în favoarea titularului demersului procedural, care caracterizează procedura necontentioasă, ca regulă. Crearea raportului juridic de drept fiscal (nașterea creanței fiscale) este un efect prin ricoșeu al actului de procedură (cererea timbrabilă).

Cu privire la art. 52 din Constituția republicată⁹⁰ literatura de specialitate s-a pronunțat în sensul următor: „*Textul acestui articol are în vedere două categorii de acte juridice prejudiciabile ale autorităților publice: actele administrative, pe de o parte, și actele jurisdicționale (acte judiciare – n.a.), pe de altă parte (V. Pătulea, Răspunderea autorităților publice pentru vătămările produse cetățenilor prin actele lor, în Dreptul nr. 4/1997, p. 19). În prima categorie intră toate actele administrative emise de autoritățile publice, cu excepțiile și limitările stabilite prin lege organică, pe când cea de-a doua categorie are în vedere răspunderea statului pentru prejudiciile cauzate prin orice eroare judiciară, noua formulare extinzând vechea dispoziție ce viza doar actele jurisdicționale rezultate din «procese penale».* Are loc, în acest fel, o lărgire a garanției constituționale pe care o reprezintă această răspundere (M. Constantinescu, I. Muraru, A. Iorgovan, *Revizuirea Constituției României. Explicații și comentarii*, p. 41)”⁹¹. Sub acest aspect al protecției constituționale, este relevantă

⁸⁹ E. Molcuț, *Drept privat roman: terminologie juridică romană*, ed. rev. și adăug., Ed. Universul Juridic, București, 2011, pp. 62-63.

⁹⁰ Art. 52 („Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică”) din Constituția republicată: „(1) *Persoana vătămată într-un drept al său ori într-un interes legitim, de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins sau a interesului legitim, anularea actului și repararea pagubei.* (2) *Condițiile și limitele exercitării acestui drept se stabilesc prin lege organică.* (3) *Statul răspunde patrimonial pentru prejudiciile cauzate prin erorile judiciare. Răspunderea statului este stabilită în condițiile legii și nu înlătură răspunderea magistraților care și-au exercitat funcția cu rea-credință sau gravă neglijență”.*

⁹¹ D. Apostol Tofan în E.S. Tănăsescu (coord.), I. Muraru (coord.), *Constituția României: comentariu pe articole*, Ed. C.H. Beck, București, 2022, p. 447.

calificarea juridică a actului de stabilire a taxei judiciare de timbru. Dacă îi atribuim valoare de act administrativ, atunci trebuie acceptat întreg sistemul de remedii ce decurge de aici, inclusiv anularea și contestarea acestuia la instanța de contencios-administrativ (ceea ce poate genera confuzie procedurală și o insecuritate juridică și mai mare). Dacă îi conferim acestuia valoare de act jurisdicțional, atunci garanțiile constituționale oferă exclusiv reparație patrimonială, sub cupola „erorilor judiciare” ce dau dreptul la dezdăunare.

Sfera noțiunii de „administrație publică” în sensul art. 52 din Constituția republicată este largă, după cum s-a subliniat în doctrină: *„În identificarea autorităților publice competente să emită acte administrative susceptibile de control în contencios administrativ, trebuie făcută distincție între administrația publică realizată de structuri statale sau locale, conduse sau tutelate de șeful Statului sau Guvern, și activitatea administrativă desfășurată de celelalte autorități publice cum ar fi: Parlamentul, instanțele judecătorești, Curtea Constituțională, Avocatul Poporului (A. Iorgovan, Tratat de drept administrativ, vol. I, ed. a 4-a, p. 67). Prima evocă un fapt administrativ de sorginte politică (fapt administrativ politico-statal), cea de-a doua evocă un fapt administrativ ce mijlocește realizarea competenței (fapt administrativ-mijloc)”*⁹².

După cum am arătat și în debutul studiului, instanța de contencios constituțional a stabilit judicios că *„[c]ele două laturi — jurisdicțională/administrativă — nu pot interfera între ele, niciuna neputând prelua obiectul activității celeilalte”*⁹³. Cu toate acestea, nu se poate nega existența funcțiilor de tipul administrație-mijloc exercitate de instanță, printre care se numără și cele ce țin de stabilirea taxei judiciare de timbru. Instanța supremă a stabilit inclusiv în perioada interbelică faptul că: *„Dacă în genere actele administrative de autoritate emană de la organele puterii executive, nu este mai puțin adevărat că și organele de autoritate ale celorlalte puteri constituite în stat pot face acte de natură administrativă când legea le dă în cădere asemenea atribuțiuni”*⁹⁴. Același autor al culegerii de practică judiciară comentată arată cu temei că: *„actele administrative mijloc (cele care provin de la celelalte două puteri ale statului — cea legislativă și cea jurisdicțională) respectiv cele prin delegație (provenind de la diverși particulari investiți cu putere publică) prezintă însemnătate practică întrucât există posibilitatea ca persoana emitentului să eclipseze natura juridică a actului și astfel o anumită acțiune în contencios administrativ să fie respinsă ca inadmisibilă”*⁹⁵.

Pornind de la definițiile oferite actului jurisdicțional oferite de prof. Constantin Rarincescu⁹⁶, doi autori definesc actul administrativ jurisdicțional ca fiind *„actul juridic*

⁹² D. Apostol Tofan în E.S. Tănăsescu (coord.), I. Muraru (coord.), op. cit., p. 449. În același sens, a se vedea V. Vedinaș, Drept administrativ: doctrină, practică, jurisprudență: curs universitar, ed. a 15-a, rev. și adăug., Ed. Universul Juridic, București, 2025, pp. 31-32.

⁹³ A se vedea Decizia CCR nr. 658/2018 cit. supra.

⁹⁴ Cas. III, 1477/1925, în Recursul în casație și contenciosul administrativ, p. 422 în O. Podaru, Drept administrativ: practică judiciară comentată: vol. I. Actul administrativ (II) Un secol de jurisprudență (1909-2009), Ed. Hamangiu, București, 2010, p. 86.

⁹⁵ O. Podaru, op. cit., p. 86.

⁹⁶ T.N. Bonifate, A.-C. Toma, Ofensiva instanțelor de contencios administrativ. Controlul de legalitate a hotărârilor adoptate de Plenul Curții Constituționale în materie jurisdicțională, în Revista de Drept Public nr. 1-2/2021, pp. 288-289: *„Distincția act administrativ — act jurisdicțional nu reprezintă nici pe departe o controversă de dată recentă, ci se regăsește dezvoltată amplu într-o lucrare fundamentală pentru dreptul administrativ interbelic, anume tratatul de contencios administrativ al prof. Constantin Rarincescu. După modelul actului administrativ, pe care îl definește atât dintr-o perspectivă materială, cât și dintr-una organică, autorul identifică două semnificații diferite ale actului jurisdicțional, așa cum arătam în continuare. Sub aspect material¹⁸, actul jurisdicțional este actul juridic prin care se concretizează funcția jurisdicțională a statului, caracterizată prin*

*emanând de la un organ alcătuit din membri ai autorității judecătorești, prin care se spune dreptul, adică se soluționează, cu forță de adevăr legal, un conflict juridic dintre două sau mai multe subiecte de drept, privind drepturi subiective și interese legitime ale acestora*⁹⁷ și propun la nivel conceptual o categorie intermediară nouă, între actele administrative și actele jurisdicționale: actele jurisdicțional-administrative adică acele acte juridice care sub aspect material, au caracter administrativ, însă, sub aspect organic, au caracter jurisdicțional⁹⁸.

Particularitățile actului de stabilire a taxei de timbru de către instanță, precum și ale încheierii prin care se dă în debit taxa de timbru care le depărtează de actele administrative și le apropie de actele jurisdicționale sunt, în esență, următoarele. Pe de o parte, acestea sunt emise întotdeauna în cadrul sau în legătură cu un proces, deci, în cele din urmă, în strânsă legătură cu un act jurisdicțional (fie că vorbim de o procedură judiciară contencioasă sau necontencioasă), fiind expresia adagiului latin *nemo iudex sine actore*. În acest sens, s-a arătat că: „Dovadă poate a măreției sale, judecătorul așteaptă procesul, nu îl provoacă. [...] În mod excepțional, instanța poate acționa și din oficiu, dar pentru aceasta este nevoie de o prevedere legală expresă [...] Se spune că în asemenea cazuri judecătorul pierde ceva din măreția sa, deoarece coboară din jilțul specific, transformându-se în administrator, în participant la îndatoririle executive ale statului”⁹⁹. Nu s-ar putea concepe stabilirea unilaterală de către instanță a taxei judiciare de timbru față de o persoană fără să fi avut anterior calitatea de parte într-un proces. Pe de altă parte, rezoluția sau, după caz, încheierea sunt, de regulă¹⁰⁰, manifestări formale ale hotărârilor judecătorești.

Cu toate acestea, sub aspect funcțional, putem susține că stabilirea taxei de timbru nu reprezintă o manifestare veritabilă a funcției judecătorești¹⁰¹, ci mai degrabă o măsură indispensabilă luată de stat în vederea exercitării acestei funcții, un mijloc necesar.

următoarele trăsături: (i) este provocată de existența unei situații contencioase, a unui conflict juridic între părți, care pretind una în contradictoriu cu cealaltă că s-a încălcat ordinea juridică; (ii) are drept obiect suprimarea acestui conflict, de natură a perturba armonia socială; (iii) nu se poate exercita în mod spontan, ci numai la inițiativa celor interesați. Sub aspect organic, actul jurisdicțional este actul juridic care emană de la un anumit organ jurisdicțional, supus următoarelor condiții: (i) trebuie să fie specializat în funcția jurisdicțională, fără a putea participa la exercițiul celorlalte două funcții ale statului (legislativă sau executivă); (ii) trebuie să fie separat de celelalte organe publice, în sensul că funcția de judecător este incompatibilă cu orice alte funcții publice sau private; (iii) trebuie să aibă putere autonomă de decizie, supunându-se exclusiv legii și propriei conștiințe; (iv) deciziile sale trebuie să se bucure de autoritate de lucru judecat”.

⁹⁷ T.N. Bonifate, A.-C. Toma, op. cit., p. 291.

⁹⁸ T.N. Bonifate, A.-C. Toma, op. cit., p. 290. A se vedea T.N. Bonifate, A.-C. Toma, op. cit., pp. 289-290, unde autorii arată că actele care sub aspect material, au caracter jurisdicțional, însă, sub aspect organic, au caracter administrativ sunt actele administrativ-jurisdicționale care beneficiază deja de o definiție normativă în art. 2 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 554/2004.

⁹⁹ V.M. Ciobanu, T.C. Briciu, C.C. Dinu, op. cit., p. 34.

¹⁰⁰ Spunem „de regulă”, deoarece legea stabilește, spre pildă, jurisdicții administrative speciale, distincte de instanțe, care pot emite încheieri. De exemplu, potrivit art. 14 alin. (3) din Legea nr. 101/2016 privind remediile și căile de atac în materie de atribuire a contractelor de achiziție publică, a contractelor sectoriale și a contractelor de concesiune de lucrări și concesiune de servicii, precum și pentru organizarea și funcționarea Consiliului Național de Soluționare a Contestațiilor (publicată în M. Of. Partea I, nr. 393 din 23.05.2016), Consiliul Național pentru Soluționarea Contestațiilor „*prin completele de soluționare a contestațiilor, adoptă decizii și încheieri*”.

¹⁰¹ C.S. Săraru, *Tratat de contencios administrativ*, Ed. Universul Juridic, București, 2022, p. 25: „*Funcția judecătorească se exercită, așa cum sublinia Constantin G. Rarincescu în perioada interbelică, prin: a) contenciosul de drept comun alcătuit din «totalitatea litigiilor de competența organelor judecătorești propriu-zise de natură civilo comercială și penală»; b) contenciosul administrativ alcătuit din totalitatea litigiilor de*

4. ÎN LOC DE CONCLUZII

Problema taxelor judiciare de timbru ridică multiple întrebări, de substanță, după cum am arătat mai sus. Textul art. 38 din O.U.G. nr. 80/2013 poate genera, în practică, inconveniente majore părții care a beneficiat de serviciul public al justiției și care este dată în debit în calea de atac cu sume, adesea, impresionante.

Pe de o parte, actele de procedură de care au beneficiat și alte părți în proces nu mai pot fi anulate în calea de atac, deoarece părțile care au câștigat în faza anterioară au tot interesul să aibă o hotărâre favorabilă cu autoritate de lucru judecat, iar partea dată în debit nu își poate desființa, pe cale ocolită, soluția potrivnică atacată prin neplata taxei aferente fazei anterioare.

Pe de altă parte, atâta vreme cât timbrajul nu a făcut obiectul criticii niciunei părți și nici măcar a instanței care (ipotetic) a timbrat greșit *ab initio*, înseamnă că ambele părți și instanța care a pronunțat hotărârea în faza anterioară și-au format convingerea, legitimă, că acea hotărâre reprezintă adevărul judiciar sub toate aspectele sale, intrinseci (vizând chestiunea litigioasă tranșată) și extrinseci (vizând timbrajul și efectele exterioare pe care legea le atașează oricărei hotărâri judecătorești). Or, lipsa autorității de lucru judecat în procedurile necontencioase nu poate, totuși, nega faptul că actul asupra timbrajului este emis de o instanță în condiții de independență, imparțialitate și profesionalism, exclusiv în cadrul și în legătură cu un proces. Nu se poate concepe un act de stabilire a taxei judiciare de timbru în afara unui proces sau în legătură cu altă procedură. Excludem din prezenta analiză taxele extrajudiciare de timbru.

Totodată, trebuie ținut cont întotdeauna de art. 22 alin. (7) C.pr.civ. care stabilește că principiile generale ale dreptului, cerințele echității și buna-credință sunt limite ale conduitei judecătorului. Or, de vreme ce taxa judiciară de timbru este „opera” judecătorului, agent al serviciului public de justiție, se pune întrebare legitimă în legătură cu cine trebuie să suporte erorile acestuia. Codul administrativ a oferit un răspuns normativ la această întrebare prin reglementarea răspunderii patrimoniale exclusive a autorităților și instituțiilor publice pentru carențele serviciului public¹⁰², ca formă de răspundere obiectivă, necondiționată de culpă¹⁰³. De asemenea, jurisprudența Curții Constituționale cu privire la răspunderea patrimonială pentru prejudiciile cauzate prin erorile judiciare stabilește că și în acest caz este vorba de o răspundere obiectivă¹⁰⁴. Prin urmare, pentru a evita noi procese pentru obținerea unei

natură administrativă, adică acele litigii «care apar în activitatea de organizare a executării legii atunci când subiectele active folosesc competențele lor în acest domeniu aplicând regimul juridic administrativ».

¹⁰² Potrivit art. 574 C.adm. („Condițiile răspunderii exclusive a autorităților și instituțiilor publice pentru prejudiciile de natură materială sau morală produse ca urmare a carențelor organizatorice sau funcționale ale unor servicii publice”): „Autoritățile și instituțiile publice răspund patrimonial exclusiv pentru prejudiciile de natură materială sau morală produse ca urmare a carențelor organizatorice sau funcționale ale unor servicii publice cu îndeplinirea următoarelor condiții:

a) existența unui serviciu public care prin natura sa conține riscul producerii anumitor prejudicii pentru beneficiari;

b) existența unui prejudiciu material sau moral, după caz, al unei persoane fizice sau juridice;

c) existența unei legături de cauzalitate între utilizarea unui serviciu public care prin natura sa conține riscul producerii anumitor prejudicii și paguba produsă persoanei fizice sau, după caz, a persoanei juridice”.

¹⁰³ D. Apostol Tofan, Drept administrativ. Vol. 3: Funcția publică, funcționarul public, răspunderea administrativ, Ed. C.H. Beck, București, 2025, p. 265.

¹⁰⁴ A se vedea Decizia CCR nr. 633/2005 (publicată în M. Of. Partea I, nr. 1138 din 15.12.2005): „Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea observă că problema erorilor judiciare se ridică în principal sub aspectul

reparații patrimoniale, credem că eroarea de stabilire a taxei de timbru de către instanța din faza anterioară ar trebui să nu fie transferată în sarcina justițiabilului, care să fie dat în debit pentru că a apelat la cel mai puternic serviciu public dintre toate, într-un stat de drept. În această manieră, considerăm că se asigură efectivitate art. 52 din Constituția republicată referitor la dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică sau, după caz, prin erori judiciare.

După cum s-a scris deja într-un amplu studiu dedicat taxelor de timbru, „*poate ar trebui revăzut textul art. 38 din O.U.G. nr. 80/2013, în sensul eliminării lui sau reducerii la acele situații în care taxa stabilită de instanță în faza anterioară a procesului nu a fost achitată sau a fost achitată în mod necorespunzător*”¹⁰⁵.

De lege ferenda, opinăm că legiuitorul ar trebui să decidă, înainte de toate, la nivel de principiu, dacă stabilirea taxelor judiciare de timbru sunt rezultatul unei activități de judecată sau reprezintă o activitate administrativă „reziduală” în sensul Deciziei CCR nr. 658/2018 *cit. supra.*, a instanțelor de judecată. În funcție de răspunsul legislativ la această întrebare, remediile de drept procesual și de drept substanțial derivă inerent. Dacă vor fi calificate la nivel legal în mod neechivoc ca activități de judecată, atunci rezoluției sau, după caz, încheierii instanței i se vor putea atașa caracterul interlocutoriu și efectele autorității de lucru judecat. Dacă regimul acestora va fi specific actelor administrative-mijloc, atunci va trebui să se implementeze un sistem de contestare și de emitere cu garanții procedurale mai sporite decât cele în vigoare.

reparațiilor pe care societatea este datoră să le acorde celui care a suferit în mod injust de pe urma erorilor comise în sistemul judiciar, prevederile constituționale cuprinse în art. 52 alin. (3) consacrand principiul răspunderii obiective a statului în asemenea împrejurări. [...] De asemenea, critica de neconstituționalitate nu poate fi reținută, întrucât se întemeiază pe o ipoteză greșită, obiectul acțiunii reglementate prin textul dedus controlului neconstituindu-l tragerea la răspundere a magistratului pentru eroarea judiciară cauzatoare de prejudiciu, ci exclusiv repararea acestuia. Or, față de obiectul astfel precizat al acțiunii în despăgubire, judecătorul are calitatea de terț”.

¹⁰⁵ T.C. Briciu în T.C. Briciu (coord.), op. cit., p. 575-576, nota de subsol 3.